

การศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาคบครัว
ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
สร้อย คำนวน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371.30281 & 225 : 2539. แผนการฝึกอบรมครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และวิทยาศาสตร์.
2543. 9803 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

สร้อย คำนวน. (2543). การศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ , รองศาสตราจารย์ ดร. สมสร วังษ์อยู่น้อย.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาครอบครัว สาเหตุของปัญหาครอบครัวและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ตามตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุด ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า ปีการศึกษา 2543 จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามบุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัว แบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOVA การทดสอบค่า t (t-test) และสถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับมาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อย และน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.5 , 6.0 , 11.4 , 45.3 และ 35.8 ตามลำดับ
2. สาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลเกิดจากสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาเกิดจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก คิดเป็นร้อยละ 56.2 41.3 และ 2.5 ตามลำดับ
3. วิธีเผชิญปัญหาครอบครัวที่นักศึกษาพยาบาลใช้มากที่สุดคือการสู้ปัญหา รองลงมาคือการประนีประนอมและการหลีกเลี่ยงปัญหา คิดเป็นร้อยละ 73.6 , 23.9 และ 2.5 ตามลำดับ
4. นักศึกษาพยาบาลชายและหญิงมีปัญหาครอบครัว ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ยกเว้นด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวและด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว
5. นักศึกษาพยาบาลที่มี อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองและรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน
6. นักศึกษาพยาบาลที่มีอายุแตกต่างกัน มีสาเหตุของปัญหาครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่มีเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีสาเหตุของปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน

7. นักศึกษาพยาบาลที่มี อายุ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะครอบครัว สภาพสมรส ของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF FAMILY PROBLEMS, CAUSES OF FAMILY PROBLEMS,
AND COPING STRATEGIES OF STUDENTS OF PRACHOMKLAO
NURSING COLLEGE IN PHETCHABURI

AN ABSTRACT
BY
SROY KUMNUAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2001

Sroy Kumnuan. (2000). *A study of Family Problems, Causes of Family Problems, and Coping Strategies of Students of Prachomklao Nursing College in Phetchaburi*. Master thesis, M.A. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof .Dr. Pongpan Kirdpitak , Assoc. Prof. Dr. Somson Wongyounoi .

The purpose of this research was to study family problems, causes of the family problems, and coping strategies in dealing with family problems of students of Prachomklao Nursing College in Changwat Phetchaburi. The study was also designed to determine comparability of the nursing students' family problems, causes of the family problems, and coping strategies in dealing with their family problems. The variables of the study were gender, academic achievement, age, extraversion-introversion personality, type of the family, parental – marital status, parents' or care takers' education, occupation and income. The subjects of 338 nursing students of Prachomklao Nursing College in Changwat Phetchaburi of the academic year 2000 were drawn from the population. The research instruments were the personal data, the personality questionnaire, and the family problems, causes of the family problems, and coping strategies in dealing with their problems questionnaire. The collected data were analyzed by One-Way ANOVA , t-test and Chi-Square.

The results of the study were as follows :

1. The nursing students' family problems levels were high (1.5%) , tendency to be high (6.0%) , average (11.4%) , tendency to be low (45.3%) , and low (35.8%) .
2. The causes of the family problems of the nursing students were related to their family members (56.2%) , their family relationships (41.3%) , and the external environment (2.5%) .
3. The coping strategies in dealing with the family problems of the nursing students were confronting (73.6%) , compromising (23.9%) , and withdrawing (2.5%) .
4. Significant differences in the following family problems : the family rules , the emotional involvement between the family member , and family economic between male and female students were obtained ($p < .05$) . No significant differences were found in the remaining family problems : the family members' communication , the family members' conflicts , and the family members' roles.
5. No significant differences in the family problems of the nursing students existed when grouped according to differences in their age levels , academic achievement, personality , types of the family , parental – marital status , parents' or caretakers' education , occupation , and income.

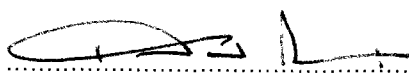
6. Significant differences in the causes of the family problems of the nursing students were found when grouped according to their age levels ($p < .05$) . Non – significant differences were found in the students' gender , academic achievement , personality, types of the family , parental – marital status , parents' or caretakers' education occupation , and income.
7. No significant differences in the family problems coping strategies of the nursing students existed when grouped according to their age levels , gender , academic achievement , types of the family , parental – marital status , parents' or caretakers' education , occupation , and income.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

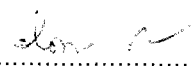
การศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว
ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

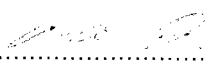
ของ
นางสาวสร้อย คำนวน

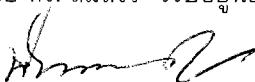
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

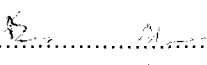

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)
วันที่.....เดือน พฤษภาคม 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. นันทา สุรักษา)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. สมสร วังษ์อยู่น้อย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วังษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา อาจารย์ ดร. นันทา สุริรักษา และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ที่กรุณาให้คำแนะนำตลอดทั้งแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี อาจารย์และนักศึกษาพยาบาลที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

สร้อย คำนวน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว กับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว.....	16
เอกสารเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา.....	18
งานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา.....	27
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว กับวิธีการเผชิญปัญหา.....	30
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	32
ประชากร.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	32
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	37
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล.....	38
การเสนอผลวิเคราะห์.....	38
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	38
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
บทย่อ.....	64
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	64
สมมติฐานของการวิจัย.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สรุปผลการศึกษา.....	65
อภิปรายผล.....	66
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	68
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป.....	68
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	73
ภาคผนวก ก แบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี.....	74

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ.....	39
2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามตัวแปรด้านครอบครัวคือ ลักษณะ ครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ ปกครองอาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง.....	40
3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามระดับของปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหา.....	41
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามประเภทของปัญหา	42
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาลที่ประสบปัญหาครอบครัวในแต่ละ ด้านจำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว.....	43
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาลที่ประสบปัญหาครอบครัวในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรด้านครอบครัว.....	45
7 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลในการระบุสาเหตุของปัญหา จำแนกตามตัวแปร ด้านส่วนตัว.....	47
8 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลในการระบุสาเหตุของปัญหา จำแนกตามตัวแปร ด้านครอบครัว.....	48
9 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่ใช้วิธีการเผชิญปัญหา จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว.....	49
10 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลที่ใช้วิธีเผชิญปัญหา จำแนกตามตัวแปรด้าน ครอบครัว.....	50
11 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามเพศ.....	51
12 ผลการเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามอายุ.....	52
13 ผลการเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน.....	53
14 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามบุคลิกภาพ.....	54
15 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามลักษณะครอบครัว.....	55
16 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามสถานภาพสมรส ของบิดามารดา.....	56
17 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามการศึกษาสูงสุด ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง.....	57
18 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง.....	58

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง.....	59
20 ค่าไค – สแควร์ เพื่อเปรียบเทียบสาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว.....	60
21 ค่าไค – สแควร์ เพื่อเปรียบเทียบสาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามตัวแปรด้านครอบครัว.....	61
22 ค่าไค – สแควร์ เพื่อเปรียบเทียบวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว.....	62
23 ค่าไค – สแควร์ เพื่อเปรียบเทียบวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามตัวแปรด้านครอบครัว.....	63

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแก่แก่ที่สุดในสังคม บุคคลเกิดและใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวเป็นเวลายาวนาน ครอบครัวให้กำเนิด เลี้ยงดู หล่อหลอม พัฒนาบุคคล ทำหน้าที่ให้ความอบอุ่นมั่นคงทางใจแก่สมาชิก ครอบครัวในภาวะวิกฤตต่างๆของชีวิต นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นแหล่งผลิตและแหล่งบริโภคของสังคม เมื่อสถาบันครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ได้ดีครอบครัวมีความมั่นคงเข้มแข็งจะเป็นพลังสร้างสรรค์สังคมให้เจริญต่อไป ภายหน้า ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก โดยกล่าวถึง การพัฒนาครอบครัวในส่วนต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของแผนข้อ (2) คือ "เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน ให้มีการสนับสนุนพัฒนาการศึกษาภาพและคุณภาพชีวิตของบุคคล รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น" (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544))

ครอบครัวในฐานะระบบที่มีชีวิตการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงตามขั้นพัฒนาการของครอบครัว เป็นภารกิจที่ครอบครัวต้องทำให้สำเร็จในแต่ละขั้นพัฒนาการของครอบครัว เพื่อให้สมาชิกพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสม การเปลี่ยนแปลงตามขั้นพัฒนาการก่อให้เกิดความเครียดขึ้นในครอบครัว ครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อครอบครัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกฎและความสัมพันธ์ในครอบครัวให้เหมาะสมได้ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจะนำครอบครัวไปสู่ความขัดแย้ง และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเหตุการณ์บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว อาจจะเป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวมิได้คาดหวังหรือไม่ปรารถนาจะเกิดขึ้น เช่น การตกงาน การเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความกดดัน ความเครียด และเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัวเมื่อสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก ครอบครัวและสังคมเป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน กระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างระบบทั้งสองนี้ มีความซับซ้อนอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในสังคมย่อมมีผลกระทบต่อครอบครัว และในทางกลับกันการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวก็ส่งผลกระทบต่อสังคมด้วยเป็นวงจรเรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด แต่เนื่องจากสังคมเป็นระบบใหญ่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงมีผลกระทบที่รุนแรงต่อครอบครัวและเห็นได้ชัดเจนกว่า (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2540 : 68) นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยเริ่มพัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม และในศตวรรษที่ 21 นี้สังคมไทยเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อครอบครัวในปัจจุบัน ทั้งทางด้านโครงสร้างของครอบครัว รูปแบบของครอบครัว ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว บทบาทและความสำคัญของครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจึงต้องปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลย์ของครอบครัวเอาไว้

ปัจจุบันสถาบันครอบครัวกำลังประสบกับปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา ปัญหาเกี่ยวกับสามีภรรยา ปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างหรือลักษณะของครอบครัวที่มีความเสี่ยงสูง ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของครอบครัว และปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมายและบริการทางสังคม (สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี. 2541 : 9-13) ปัญหาครอบครัวมีสาเหตุเนื่องมาจากความไม่พร้อมของบุคคลที่จะมีครอบครัว ไม่ปรับเปลี่ยนค่านิยม บทบาท ความสัมพันธ์ชายหญิงและเด็ก ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การเลี้ยงดูอบรมเด็กที่ยังไม่ถูกต้อง ตลอดจนผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว (ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. 2540 : 16-17)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวทุกคนเนื่องจากครอบครัวเป็นระบบของปฏิสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวและครอบครัวไม่สามารถแก้ปัญหาได้อาจรบกวนต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของครอบครัว นำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงมากขึ้นจนครอบครัวต้องแตกสลายในที่สุด

ครอบครัวทุกครอบครัวเคยประสบกับปัญหาครอบครัวทั้งที่เกิดจากครอบครัวเองและเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว ความสามารถของครอบครัวในการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาทำให้ครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในการรักษาความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวและกับสังคมภายนอก การดำรงอยู่ และการเติบโตของครอบครัว มีความสำคัญต่อครอบครัวทุกครอบครัว การจัดการกับปัญหาครอบครัวขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา ความแข็งแกร่งของครอบครัว และความสัมพันธ์กับระบบภายนอก รวมทั้งเครือข่ายทางสังคมที่ให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัว

ความสำคัญของครอบครัวปัญหาและสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ครอบครัวควรได้รับความช่วยเหลือหรือแทรกแซงที่เหมาะสม ในการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวจำเป็นที่จะต้องทราบถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว วิธีเผชิญปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวได้ถูกต้อง เหมาะสมกับปัญหาที่ครอบครัวประสบอยู่ เพื่อที่ครอบครัวจะทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ปรับตัวรับความเครียดที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของพัฒนาการได้ และตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกแต่ละคนได้อย่างกลมกลืน อันจะนำไปสู่การเติบโตของครอบครัวในที่สุด (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2534 : 249)

จากการที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี ได้ร่วมฝึกอบรมนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานอยู่ในหอผู้ป่วย ได้สอบถามปัญหาที่นักศึกษาพยาบาลประสบอยู่จากนักศึกษา 30 คน พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนภาคปฏิบัติร้อยละ 40 ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวร้อยละ 30 ปัญหาเศรษฐกิจร้อยละ 20 ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนร้อยละ 10 จากข้อมูลดังกล่าวแม้ว่าปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวจะไม่อยู่ในอันดับสูงสุด แต่อาจจะเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งปัญหาครอบครัวที่นักศึกษาประสบอยู่นั้นแบ่งออกเป็นปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจในครอบครัว และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาบทบาทของสมาชิกในครอบครัว กฎระเบียบในครอบครัว และปัญหาความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว การศึกษาในเรื่องปัญหาครอบครัวยังมีไม่มากนัก

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว รวมทั้งวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาอย่างเหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัวและตัวแปรด้านครอบครัว

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีตัวแปรด้านส่วนตัวแตกต่างกัน มีปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวแตกต่างกัน
2. นักศึกษาพยาบาลที่มีตัวแปรด้านครอบครัวแตกต่างกัน มีปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวแตกต่างกัน

ความสำคัญของปัญหา

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการศึกษา ปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการให้บริการแก่ครอบครัวที่ประสบปัญหาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

แหล่งข้อมูล นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2543 ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 338 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 69 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 87 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 48 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 134 คน โดยนักศึกษาพยาบาลทั้งหมดพักอยู่ในหอพักนักศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว

1.1.1 เพศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

- เพศหญิง

- เพศชาย

1.1.2 อายุ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

- กลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา
- กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป

1.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

- กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
- กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.1.4 บุคลิกภาพ แบ่งออกเป็น

- บุคลิกภาพแสดงตัว
- บุคลิกภาพเก็บตัว

1.1 ตัวแปรด้านครอบครัว

1.2.1 ลักษณะครอบครัว แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

- ครอบครัวเดี่ยว
- ครอบครัวขยาย

1.2.2 สถานภาพสมรสของบิดามารดา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- บิดามารดาอยู่ด้วยกัน
- บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน

1.2.3 การศึกษาสูงสุดของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- ชั้นมัธยมศึกษา
- สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา

1.2.4 อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

- เกษตร
- รับจ้าง
- ค้าขาย
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

1.2.5 รายได้ต่อเดือนของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- ตั้งแต่ 5,000 บาทลงมา
- ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท
- ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม คือ ปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษา
พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1.ปัญหาครอบครัว หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรครบกวนการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติของสมาชิกในครอบครัว ทำให้ครอบครัวไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว หมายถึง สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถสื่อความเข้าใจความรู้สึกความต้องการระหว่างสมาชิกด้วยกัน ใช้ภาษากำกวมในการสื่อสารดำเนิน วิพากวิจารณ์หรือแสดงกิริยาประชดประชัน ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรู้สึกต่อกันในทางลบ

1.2 ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว หมายถึง สมาชิกในครอบครัวไม่สามัคคีปรองดองกัน ทะเลาะวิวาทชิงดีชิงเด่น แบ่งพรรคแบ่งพวกกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1.3 ปัญหาบทบาทของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง สมาชิกในครอบครัวไม่รับรู้และไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง สมาชิกในครอบครัวไม่มีความชัดเจนแน่นอนเหมาะสมในบทบาทที่ได้รับ สมาชิกไม่สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นบทบาทของตนตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสมาชิกในครอบครัวไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสม

1.4 ปัญหากฎระเบียบภายในครอบครัว หมายถึง ครอบครัวไม่มีกฎระเบียบที่เหมาะสมกับสมาชิก กฎระเบียบที่เคร่งครัดเกินไปขาดความยืดหยุ่น การวางกฎระเบียบในครอบครัวสมาชิกทุกคนในครอบครัวไม่มีส่วนร่วม เมื่อไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบการลงโทษที่ได้รับไม่แน่นอน

1.5 ปัญหาความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่การแสดงความรักกันมีน้อย บรรยากาศในครอบครัวเป็นไปในทางเศร้า กังวล ไม่มีความสุข การแสดงออกทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวทำได้น้อย ความเป็นส่วนตัวความรู้สึกอิสระของสมาชิกมีน้อย ความรักความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่เปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิตครอบครัว

1.6 ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว หมายถึง ความไม่สมดุลระหว่างรายได้และรายจ่ายในครอบครัว ไม่มีการจัดการเกี่ยวกับการเงินในครอบครัว ครอบครัวขาดแคลนสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต ที่อยู่อาศัยไม่มีความมั่นคงปลอดภัยเพียงพอ

2.สาเหตุของปัญหาครอบครัว หมายถึง สิ่งที่เป็นมูลเหตุเบื้องต้นของปัญหา ได้แก่

2.1 สาเหตุเนื่องมาจากสมาชิกในครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวเกิดจากสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ทัศนคติ ค่านิยมเมื่อมาอยู่รวมกันเป็นครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันการกระทบกระทั่งกันนำไปสู่ความขัดแย้งและความยุ่งยากในครอบครัว

2.2 สาเหตุของปัญหาครอบครัวที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ความห่างเหินกันระหว่างสมาชิก สมาชิกบางคนถูกทอดทิ้ง หรือความสัมพันธ์ที่มากเกินไปจนสมาชิกในครอบครัวขาดอิสระในการดำเนินชีวิต

2.3 สาเหตุของปัญหาครอบครัวที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวเกิดจาก ญาติ พี่น้อง ครอบครัวเดิม ที่ทำงาน โรงเรียน ชุมชน

3.วิธีเผชิญปัญหาครอบครัว หมายถึง วิธีที่นักศึกษาพยายามแสดงออก เพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว แบ่งเป็น 3 แบบ คือ

3.1 วิธีเผชิญปัญหาแบบสู้ หมายถึง วิธีการที่นักศึกษาพยายามหาทางแก้ปัญหาโดยการเพิ่มความพยายามเพื่อเอาชนะอุปสรรคและลงมือกระทำเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความยืดหยุ่น ได้แก่

การรับรู้ปัญหาและปรับบทบาทเพื่อแก้ปัญหา ร่วมมือกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อแก้ปัญหา ปรีกษาหรือขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นซึ่งได้แก่ เพื่อน ครูอาจารย์ ญาติ ติดต่อกับระบบสวัสดิการสังคมต่างๆเพื่อขอความช่วยเหลือ

3.2 วิธีเผชิญปัญหาแบบประนีประนอม หมายถึง วิธีการที่นักศึกษาพยายามหาวิธีที่เหมาะสมหลาย ๆ วิธีเพื่อแก้ปัญหา โดย การผสมผสานระหว่างการเผชิญปัญหาแบบต่อสู้และแบบถอยหนีเข้าด้วยกัน แล้วหาวิธีการที่เหมาะสมมาใช้หลาย ๆ วิธี ได้แก่ การยอมรับเป้าหมายใหม่ การประเมินบทบาทหน้าที่ของตนเสียใหม่ การใช้เวลาตัดสินใจตลอดจนการยืดเวลาออกไป

3.3 วิธีเผชิญปัญหาแบบถอยหนี หมายถึง วิธีการที่นักศึกษาไม่พยายามหาหนทางที่จะแก้ปัญหา ได้แก่ การละเลยไม่สนใจสมาชิกในครอบครัว การหลีกเลี่ยง หลีกหนี หรือแยกตัว จากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา

4.บุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัว

4.1 บุคลิกภาพแสดงตัว หมายถึง คุณลักษณะของนักศึกษาที่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมเปิดเผย มีชีวิตชีวา ร่าเริง มีความกระตือรือร้น

4.2 บุคลิกภาพเก็บตัว หมายถึง คุณลักษณะของนักศึกษาที่ชอบอยู่เงียบๆคนเดียว ไม่ชอบสูงส่งกับใคร เก็บตัว พิถีพิถันในการคบเพื่อน ระมัดระวัง ไม่ค่อยแสดงตัว

5.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลได้ประเมินเมื่อสิ้นสุดการเรียนแต่ละภาคเรียน ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้คะแนนเฉลี่ยภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โดยแบ่งระดับคะแนนดังนี้

5.1 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

5.2 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ได้ระดับคะแนนระหว่าง 2.00-2.99

5.3 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.99 ลงมา

6.ลักษณะครอบครัว หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว อำนาจการปกครองในครอบครัว ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งลักษณะครอบครัวออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

6.1 ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยาและลูกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

6.2 ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยเครือญาติที่มีความสัมพันธ์กันโดยการเกิด หรือการแต่งงานมาอยู่ร่วมกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหา และสาเหตุของปัญหาครอบครัว
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัวและตัวแปรด้านครอบครัวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเผชิญปัญหา
 - 3.1 เอกสารเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา
 - 3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัวและตัวแปรด้านครอบครัวกับวิธีการเผชิญปัญหา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว

1.1.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม เป็นสิ่งแวดล้อมที่บุคคลเจริญเติบโตและพัฒนาตลอดช่วงการดำเนินชีวิต ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2536 : 35) ได้ให้ความหมายของครอบครัวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุด เป็นหน่วยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เป็นสถาบันที่มีความคงทนที่สุดและมนุษย์ทุกคนต้องอยู่ในสถาบันนี้ เนื่องจากเป็นสังคมกลุ่มแรกที่เรารู้จักตั้งแต่เกิดจนเติบโตในครอบครัว ครอบครัวจะให้ตำแหน่ง ชื่อ-สกุล ซึ่งเป็นเครื่องบอกสถานภาพและบทบาทในสังคมที่เรามีส่วนร่วมด้วย ตลอดจนกำหนดสิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกัน และต่อสังคม

ก๊อต (เมธีรินทร์ ภิญญชน. 2539 : 1; อ้างอิงจาก Good) กล่าวว่าครอบครัว หมายถึง การที่ชายหญิงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา มีความรับผิดชอบร่วมกัน แบ่งงานและหน้าที่กันทำตามความเหมาะสม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้านการเงิน อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

มีกิจกรรมทางสังคมต่างๆ ร่วมกัน และเมื่อมีบุตร ธิดา บิดามารดาต้องอบรมสั่งสอนให้ลูกรับทราบหน้าที่ของการเป็นพี่น้อง ให้รู้จักแบ่งปันดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ชาร์ล วินนิคส์ (เล็ก สมบัติ. 2540 : 143; อ้างอิงจาก Charles Winick. 1972 : 202) นักมานุษยวิทยาได้กล่าวถึงลักษณะครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญในสังคมสถาบันหนึ่ง อันประกอบด้วยหญิงหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น อยู่ร่วมกับชายคนหนึ่งหรือมากกว่านั้น และมีบุตรด้วยกัน มีความสัมพันธ์ทางเพศอันเป็นที่ยอมรับกันทางสังคม โดยการแต่งงานกันตามแบบใดๆ ก็ตาม รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ อันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการแต่งงานนั้น จัดเข้าลักษณะเป็นครอบครัวทั้งสิ้น

บอคเนอร์ (Pearson. 1989 : 11; Citing Bockner. 1976 : 381) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นองค์กรที่เป็นไปตามธรรมชาติ มีความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่ง และการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันตลอดเวลา เพื่อความคิดและความเข้าใจที่ตรงกัน

เบอร์เกส (รุจา ภูไพบูลย์. 2541 : 3; อ้างอิงจาก Friedman. 1986) ให้ความหมายครอบครัวว่าเป็นกลุ่มของบุคคลที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันโดยสายเลือด หรือการรับเข้าเป็นบุตรบุญธรรม สมาชิกอยู่ร่วมกันในครัวเรือนเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันตามบทบาทและหน้าที่ เช่น เป็นบิดา มารดา เป็นสามี ภรรยา เป็นบุตร ฯลฯ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีกรอบวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีของครอบครัวร่วมกัน

เบอร์ดีอก (Pearson 1989 : 11; citing Murdock. 1949 : 1) ให้ความหมายครอบครัวไว้ว่า เป็นกลุ่มของสังคมที่มีลักษณะของการอยู่ร่วมกัน มีการพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจ และมีการสืบเผ่าพันธุ์ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงที่มีความสัมพันธ์กัน และอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา และมีบุตรด้วยกัน หรือการรับเด็กมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

ครอบครัว คือ กลุ่มบุคคลที่มาอยู่ร่วมกัน มีความผูกพันกัน ดำเนินชีวิตร่วมกัน พึ่งพิงกันด้านเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต และกฎหมาย การอยู่ร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามบทบาทและหน้าที่ อบรมเลี้ยงดูบุตรหลานและถ่ายทอดวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไป

1.1.2 รูปแบบของครอบครัว

ครอบครัวอาจแบ่งได้หลายแบบ ตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว อำนาจการปกครอง วิธีการสืบทอดมรดก เป็นต้น รูปแบบของครอบครัวที่พบบ่อย มีดังต่อไปนี้ (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2540 : 4-5)

1. ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

2. คู่สมรสที่ไม่มีบุตร (children couples) ประกอบด้วย สามี และภรรยา
3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (one-parent หรือ simple parent family) ประกอบด้วยลูก และพ่อหรือแม่ ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกตามลำพัง ทั้งนี้เนื่องจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต หย่าร้าง หรือแยกทางไป หรือแม่ที่เลี้ยงดูลูกนั้น เป็นแม่ที่ไม่ได้แต่งงาน เป็นต้น
4. ครอบครัวบุญธรรม (adoptive family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตรบุญธรรม
5. ครอบครัวที่มีการแต่งงานใหม่ (reconstituted family) ประกอบด้วย หญิงชายที่มาอยู่ร่วมกัน โดยฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเป็นหม้าย หรือมีการหย่าร้างมาก่อน
6. ครอบครัวขยาย (extended family) ประกอบด้วย เครือญาติตั้งแต่ 3 ชั่วคนขึ้นไป ที่มีความสัมพันธ์กันโดยการเกิด หรือการแต่งงานมาอยู่ร่วมกัน

รูปแบบของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ระบบเศรษฐกิจ วงจรชีวิตครอบครัว (family life cycle) ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตรงที่สังคมเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการปรับตัวของระบบย่อย (คือครอบครัว) เมื่อระบบใหญ่ (คือสังคม) มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีระบบ (System theory)

1.1.3 โครงสร้างของครอบครัว

การที่บุคคลอยู่รวมกันมักมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เป็นลักษณะโครงสร้าง ซึ่งโครงสร้างของครอบครัวนั้นมีความสำคัญสำหรับการศึกษาครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกันในลักษณะพิเศษ จึงแบ่งบทบาทอำนาจหน้าที่ ค่านิยม และมีการสื่อสารสัมพันธ์ภาพค่อนข้างเฉพาะสำหรับกลุ่มหรือระบบย่อยของครอบครัวนั้นๆ ในการพิจารณาโครงสร้างครอบครัว เน้นศึกษาโครงสร้างต่อไปนี้ (รูกา ภูไพบูลย์, 2541 : 6-7, อ้างอิงจาก Friedman, 1986; McIntyre, 1981)

1. ระบบย่อยในครอบครัว ได้แก่ การแบ่งกลุ่มสมาชิกครอบครัวเป็นกลุ่มย่อยต่างๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ เช่น ระบบสามีภรรยา ระบบย่อยบิดามารดาและบุตร ระบบพี่น้อง ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ภาพรวมของครอบครัว และสัมพันธ์ภาพในระบบย่อยต่าง ๆ ได้
2. โครงสร้างบทบาทของสมาชิก ได้แก่ การที่สมาชิกมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในครอบครัวอย่างไร ชัดเจนหรือไม่ เหมาะสมเพียงใด เป็นต้น
3. โครงสร้างด้านอำนาจ ทำให้ได้เข้าใจแนวทางการตัดสินใจว่า มีผู้นำหรือมีการตัดสินใจร่วมกันในครอบครัวอย่างไร
4. โครงสร้างด้านการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว แสดงถึงความสามารถในการแสดงความต้องการ การแสดงออกของสมาชิกแต่ละคนในการสื่อสารให้ผู้อื่นในครอบครัวรู้ถึงความรู้สึก ขาวสารที่ต้องการให้รับรู้ รวมทั้งลักษณะของสัมพันธ์ภาพของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว
5. โครงสร้างด้านค่านิยม แสดงถึงค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพและการดูแลตนเองของครอบครัวในภาวะสุขภาพปกติ และเมื่อยามเจ็บป่วย

จะเห็นได้ว่า การศึกษาโครงสร้างครอบครัวเป็นการประเมินข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครอบครัวที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนและโดยรวมได้

การที่ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลมากกว่า 1 คนขึ้นไปมารวมกัน ทำให้ครอบครัวกลายเป็นระบบแห่งความสัมพันธ์ (relationship system) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์แบบสองทาง ในระบบครอบครัวความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก จะมีกฎควบคุม กฎที่ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวนี้ จะกำหนดว่าสมาชิกแต่ละคน จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร เมื่อครอบครัวเกิดขึ้นมา กฎก็เกิดขึ้นมาด้วย และจะทำหน้าที่ควบคุมชีวิตครอบครัวโดยที่เราเองไม่เห็น กฎมีหลายแบบ ทั้งที่เป็นสากล (universal rule) คือ มีลักษณะเหมือนกัน และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในทุกสังคม เช่น กฎที่ว่า พ่อแม่เป็นผู้ปกครองดูแลลูก เป็นต้น และกฎที่ถือปฏิบัติเฉพาะในกลุ่มชน เช่น ในครอบครัวควนจีน ลูกผู้ชายจะมีความสำคัญกว่าลูกผู้หญิง เพราะเป็นผู้สืบสกุล เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกฎที่เน้นพิเศษเฉพาะครอบครัว (idiosyncratic rule) เช่น บางครอบครัวมีการเลือกสมาชิกคนใดคนหนึ่งให้เป็นแพะรับบาป สำหรับความยุ่งยากทุกอย่างที่เกิดขึ้น (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2540 : 7; อ้างอิงจาก Minuchin, 1974)

1.1.4 การกิจของครอบครัว

ครอบครัวเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ คือ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2540 :3)

1. เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ หญิงและชายมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวด้วยวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อเกิดลูกหลานสืบต่อวงศ์ตระกูล นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นที่ซึ่งหญิงและชายสามารถใช้ชีวิตทางเพศที่เหมาะสม และพัฒนาไปสู่ภาวะทางเพศอีกด้วย
2. เพื่อการพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ ครอบครัวมีหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่สมาชิก ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมของสังคม รวมทั้งช่วยให้สมาชิกพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น มีการสร้างเอกลักษณ์ที่มั่นคง การสร้างความผูกพันกับผู้อื่น รวมทั้งความสามารถในการปรับตัว และดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข
3. เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ครอบครัวมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า การดูแลรักษาพยาบาล จะจัดหาสิ่งวัตถุอื่น ๆ ที่จำเป็น รวมไปถึงการปกป้องบุคคลให้พ้นจากภัยอันตรายภายนอก
4. เพื่อวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ ครอบครัวเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจ (economic unit) ทำหน้าที่ในด้านการผลิต หรือให้ได้มาซึ่งรายได้เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยน และจัดหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ

การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว แตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ เชื้อชาติ ศาสนา และปัจจัยอื่น ๆ ในสังคม นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวยังเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

การที่ครอบครัวจะผาสุก มีความเจริญรุ่งเรือง มีพัฒนาการของครอบครัวอย่างปกติสุข สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ สมาชิกจะต้องปฏิบัติภารกิจของครอบครัวร่วมกัน ได้แก่ (รุจา ภูไพบูลย์. 2541 : 7; อ้างอิงจาก Friedman, 1986; McIntyre, 1981)

1. หน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกทางชีวภาพ โดยจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ เช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า ฯลฯ รวมทั้งดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวด้วย
2. หน้าที่ในการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ โดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่แก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะทำให้สมาชิกมีบุคลิกภาพมั่นคง เนื่องจากได้รับความรัก ความอบอุ่น สนองตอบความต้องการทางจิตใจ และอารมณ์อย่างเหมาะสม
3. หน้าที่ในการเลี้ยงดูอบรมสมาชิกให้สามารถเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม เป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต ให้โอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และฝึกทักษะเพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป
4. หน้าที่ในการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม ประกอบอาชีพสุจริต ประหยัดอดออม เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครอบครัว
5. หน้าที่ในการสืบเชื้อสาย หรือการผลิตสมาชิกใหม่เป็นผู้สืบสกุลในครอบครัว

นอกจากนี้ถ้าพิจารณากระบวนการ (process) ที่เกิดขึ้นในชีวิตครอบครัว ก็อาจแบ่งภารกิจที่ครอบครัวจะต้องปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของครอบครัวออกเป็น 3 ด้านใหญ่ๆคือ (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2540 : 4; อ้างอิงจาก Epstein และคณะ. 1982)

1. ภารกิจพื้นฐาน (basic tasks) คือ งานพื้นฐานที่ครอบครัวจะต้องกระทำ เพื่อให้สมาชิกสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น การจัดหาที่อยู่อาศัยให้สมาชิก การดูแลให้มีอาหารและเครื่องนุ่งห่มให้เหมาะสม รวมทั้งการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เป็นต้น
2. ภารกิจด้านพัฒนาการ (developmental tasks) ครอบครัวไม่เคยหยุดนิ่งแต่จะพัฒนาไปเรื่อยตามขั้นตอนต่างๆ ของวงจรชีวิต การที่จะพัฒนาไปได้ดีนั้น ครอบครัวจะต้องปฏิบัติภารกิจหลายประการ เช่น การสร้างเอกลักษณ์ของครอบครัว ที่สมาชิกทุกคนจะตระหนักและยอมรับร่วมกัน การมีทิศทางในการพัฒนา (developmental themes) ที่เหมาะสม รวมไปถึงการสร้างขอบเขต (boundary) ที่ชัดเจน ทั้งภายในระบบครอบครัวเอง และระหว่างครอบครัวกับระบบภายนอกอื่น ๆ เป็นต้น
3. ภารกิจในยามวิกฤติ (crisis tasks) วิกฤตการณ์หรือภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีมากมาย เช่น การตกงาน การเจ็บป่วย การเสียชีวิต การหย่าร้าง หรือแยกทางกันของสามีภรรยา ฯลฯ ภาวะดังกล่าวมีผลกระทบต่อสมาชิกบางคน หรือครอบครัวโดยรวม ผลกระทบอาจรุนแรงจนทำให้หน่วยครอบครัวแตกสลายได้ ครอบครัวจะต้องปรับตัวและจัดการแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าว เพื่อให้สมาชิกแต่ละคน และครอบครัวโดยรวมดำรงอยู่ได้อย่างสมดุล และพัฒนาต่อไปได้อย่างเหมาะสม

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าครอบครัวมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เป็นบันไดขั้นแรกแห่งการพัฒนาบุคคล และการสร้างสังคมให้เป็นสุข เมื่อครอบครัวไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นกับบุคคลและสังคม การร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาครอบครัว เป็นความจำเป็นของสมาชิกในครอบครัวทุกคน

1.1.5 ปัญหาครอบครัว และสาเหตุของปัญหาครอบครัว

ครอบครัวไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ทั้งโครงสร้าง ระบบความสัมพันธ์ และการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อิทธิพลจากข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดปัญหา ถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถปรับตัวตามสภาพของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. (2540:12) ได้จำแนกสภาพปัญหาโดยรวมของครอบครัวไทยระดับจุลภาคไว้ดังนี้

1. จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น

- 1.1 ครอบครัวยากจนในเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวชนบทที่ดิ้นรนให้พ้นสภาพความยากจนแร้นแค้น ขาดปัจจัยสี่ ด้อยการศึกษา และทักษะที่จะประกอบอาชีพ
- 1.2 ครอบครัวคนจนในชนบท ซึ่งคนหนุ่มสาวอพยพไปขายแรงงานยังเมืองใหญ่ ๆ เหลือแต่คนแก่และเด็กที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันไปตามลำพัง
- 1.3 ครอบครัวชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวเขา แม้รัฐบาลและองค์กรต่างประเทศจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือแทรกแซง แต่ก็ไม่สามารถเข้าถึงวิถีชีวิต ปัญหาความต้องการของชาวเขาได้มากนัก
- 1.4 ครอบครัวกลุ่มที่ต้องอพยพเคลื่อนย้ายเนื่องจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การสร้างเขื่อน การสร้างถนน กิจการสาธารณูปโภคต่าง ๆ
- 1.5 ครอบครัวกลุ่มประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ อุบัติภัยจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

2. จำแนกตามปัญหาที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น

- 2.1 การทำแท้ง
- 2.2 เด็กถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิในรูปแบบต่างๆ เนื่องด้วยความอ่อนแอของครอบครัว
- 2.3 ปัญหาของความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาปกปิดที่รบกวนการป้องกันและแก้ไขอย่างถูกวิธีจากสังคม
- 2.5 ครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้ติดเชื้อและเป็นผู้ป่วยเอดส์
- 2.5 ปัญหาสุขภาพจิตและความเครียด ที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ด้วยสาเหตุปัจจัยทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม

ส่วนสาเหตุของปัญหาครอบครัว ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ ได้ประเมินจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมามีสาเหตุสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความไม่พร้อมและไม่ได้เตรียมพร้อมที่จะเป็นครอบครัว
2. การไม่ปรับเปลี่ยนค่านิยม บทบาท ความสัมพันธ์ชาย/หญิง/เด็ก/ผู้ใหญ่ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
3. การเลี้ยงดูอบรม ตลอดจนการให้การศึกษาระดับขั้นของเด็ก ไม่เป็นไปตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
4. ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีต่อครอบครัว

จากแผนพัฒนาการแนะแนวและให้คำปรึกษาครอบครัว ปี พ.ศ. 2541 (ฉบับร่าง) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวเอาไว้ดังนี้

1. ปัญหาครอบครัว เช่น การหย่าร้าง การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พ่อแม่ติดเอดส์ การทอดทิ้งเด็กและผู้สูงอายุ ผู้พิการ ปรากฏให้เห็นมากขึ้น
2. มีการก่อตั้งครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ขาดความพร้อม ขาดทักษะชีวิต ทำให้มีปัญหาต่าง ๆ เช่น การปรับตัว เศรษฐกิจในครอบครัว การหย่าร้าง รวมทั้งการอยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส ซึ่งอาจทำให้ความสัมพันธ์เปราะบาง ความรับผิดชอบเรื่องลูกลดลง หรือรับผิดชอบฝ่ายเดียว ซึ่งมักเป็นฝ่ายหญิง
3. ความรุนแรงในครอบครัวมีมากขึ้น จากความเครียด การขาดจริยธรรม ศีลธรรม จากเจตคติที่ไม่เหมาะสม ผู้กระทำความรุนแรงมีทั้งชายและหญิง แต่ส่วนใหญ่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักเป็นเด็กและผู้หญิง ลักษณะความรุนแรงมีทั้งความรุนแรงทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางวาจา และทางเพศ ขนาดของความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต โดยเฉพาะเด็กเล็กมีเป็นจำนวนมาก

แผนพัฒนาการแนะแนวและให้คำปรึกษาครอบครัวปี พ.ศ. 2541 (ฉบับร่าง) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัว เนื่องมาจาก

1. โครงสร้างของครอบครัว
 - 1.1 สถาบันครอบครัว ได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิกครอบครัว และความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัวเปลี่ยนไป
 - 1.2 โครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้ขาดคนในรุ่นปู่ย่า ตายาย ที่จะให้คำปรึกษาแนะนำ
 - 1.3 ลักษณะครอบครัวที่หลากหลาย เช่น ครอบครัวที่หย่าร้าง ครอบครัวที่มีแต่พ่อหรือแม่ คนโสดที่อยู่ตามลำพังต่างประสบปัญหาแตกต่างกันไป รวมทั้งครอบครัวที่มีผู้พิการ ผู้เจ็บป่วย มีลูกปัญญาอ่อน ปัญญาเลิศ ลูกติดเอดส์แต่กำเนิด เป็นครอบครัวที่ต้องการความช่วยเหลือเฉพาะด้าน
2. บทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัว
 - 2.1 บทบาทหน้าที่ของพ่อและแม่ในการประกอบอาชีพ ทำให้เวลาสำหรับครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูลูกลดลง เป็นผลให้ความผูกพันเอื้ออาทรต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวน้อยลง
 - 2.2 ผู้หญิงต้องรับภาระสองทาง ทั้งงานในบ้านและงานนอกบ้าน ในขณะที่ผู้ชายส่วนใหญ่ยังคงบทบาทเดิม คือ งานนอกบ้าน ไม่ร่วมรับภาระงานบ้าน
3. การอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1 พ่อแม่จำนวนมากประสบปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูลูก บางครอบครัวมีความขัดแย้งระหว่างพ่อและแม่ในวิธีการเลี้ยงดูลูก มีปัญหาเกี่ยวกับลูกวัยรุ่น บางกรณีลูกต้องออกจากครอบครัวตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อความอยู่รอดและหารายได้ ทำให้ไม่ทันได้รับการหล่อหลอมจากครอบครัว
 - 3.2 มีพ่อแม่จำนวนมากที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว และเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูลูก เช่น ดิฉันเสพติด เล่นการพนัน ไม่ทำงาน ปล่อยปละละเลยลูก ขาดความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง ไม่ให้ความสำคัญต่อเด็กและสตรี

ครอบครัวเป็นระบบหนึ่งที่ประกอบด้วยระบบย่อยหลายระบบ เช่น ระบบย่อยของสามี-ภรรยา พ่อ-แม่ พี่-น้อง เป็นต้น การมองปัญหาในลักษณะระบบ ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน การ

จะเข้าใจปัญหาได้อย่างถ่องแท้ จะต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาในหลายระดับ ดังนี้ (อุมพร ตรังคสมบัติ. 2540 : 98-99; อ้างอิงจาก Frey. 1987)

1. ระดับบุคคล (Individual level) การมองระดับนี้เป็นการมองเฉพาะตัวบุคคลแต่ละคน เพื่อวิเคราะห์ว่าบุคคลนั้นมีบุคลิก พยาธิสภาพ และอาการป่วยทางจิตอย่างไรบ้าง
2. ระดับสองคน (dyadic level) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคน เช่น ระหว่างสามี-ภรรยา แม่-ลูก หรือพี่-น้อง ในแง่ต่าง ๆ เช่น ความผูกพันทางอารมณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการพึ่งพาอาศัยกัน การสื่อสาร และแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกัน
3. ระดับสามคนขึ้นไป (triadic level) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคนตั้งแต่สามคนขึ้นไป เช่น ระหว่าง พ่อ-แม่-ลูก กล่าวง่าย ๆ ก็คือ เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปภายในระบบนั่นเอง สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ในระดับนี้ก็คือ กฎแห่งความสัมพันธ์ ขอบเขต ลำดับอำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของระบบ
4. ระดับระบบ (transgeneration หรือ systemic level) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระบบต่าง ๆ เช่น ระหว่างครอบครัวปัจจุบันกับครอบครัวเดิม หรือกับองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น โรงเรียน และที่ทำงาน เป็นต้น

ส่วนปัญหาในการประเมินการทำหน้าที่ของครอบครัวนั้น คำว่า ปัญหา ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ถูกคามเสถียรภาพ การดำรงอยู่อย่างปกติสุข หรือประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของครอบครัว ในทางปฏิบัติ ปัญหาอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ปัญหาทางวัตถุ (instrumental) เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการเงิน เป็นต้น และปัญหาทางอารมณ์ (affective) เช่น ความโกรธระหว่างพี่ ๆ น้อง ๆ ความขมขื่นหรือไม่ไว้วางใจกันระหว่างสามีภรรยา เป็นต้น บางครอบครัวอาจมีปัญหาทางอารมณ์เท่านั้น โดยไม่มีปัญหาทางวัตถุเลย แต่ครอบครัวใดมีปัญหาทางวัตถุเกิดขึ้น ก็มักจะมีปัญหาทางอารมณ์ด้วยเสมอ เช่น ครอบครัวที่ยากจนและขาดแคลนปัจจัยสี่ ก็มักมีการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างสามีภรรยา (อุมพร ตรังคสมบัติ. 2540 : 40)

การเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงความมีชีวิต ครอบครัวในฐานะระบบที่มีชีวิต ก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงนี้มีทั้งที่เกิดขึ้นในระบบครอบครัวเอง หรือในระบบใหญ่ เช่น สังคม และมีผลกระทบมาถึงครอบครัวด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตครอบครัว มีทั้งแง่บวกและแง่ลบ ในแง่บวกการเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาสที่ครอบครัวจะเติบโตขึ้น และค้นพบศักยภาพใหม่ของตนเอง ในแง่ลบการเปลี่ยนแปลงจะทำให้เกิดความตึงเครียด และอาจนำมาซึ่งปัญหาได้ ปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว มีหลากหลายและซับซ้อน ขึ้นอยู่กับการมองปัญหาของแต่ละบุคคล ปัญหาครอบครัวยังเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมาอีกหลายประการที่เป็นปัญหาสำคัญของสังคม

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว

ซิลเบอร์เนอร์ (เกศศิริ บุญญอดิชาติ. 2541 : 34; อ้างอิงจาก Siberberg. 1977) ได้ศึกษาพฤติกรรม การพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์จำนวน 10 ครอบครัว ครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นติดยาเสพติดจำนวน 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง มีผู้ตัดสินใจ 3 คน

นั่งอยู่หลังกระจกที่มองเห็นทางเดียว ผลการศึกษาพบว่าครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นมีปัญหาทางอารมณ์และครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นติดยาเสพติดในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรับปรำเด็กว่าเป็นต้นเหตุของปัญหายาในครอบครัว ด้านความแจ่มชัดในการสื่อสาร ปริมาณปฏิสัมพันธ์กัน ความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ด้านความร่วมมือและอิสระในการแสดงออก ส่วนครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นมีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นติดยาเสพติดมีปัญหาด้านต่างๆคล้ายคลึงกัน

จันทิรา ครุสมงคล (ปณินท์ สุกุลทอง 2531 : 17; อ้างอิงจาก จันทิรา ครุสมงคล 2528) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวกับปัญหาทางอารมณ์ของเด็ก โดยใช้แบบสอบถามพบว่า ในความรู้สึกของเด็กเห็นว่า บิดามารดามักจะทะเลาะกันมากที่สุด ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกกลุ่มใจมาก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับเด็ก เด็กจะมีความสัมพันธ์กับมารดามากกว่าบิดา

แม็กคอร์ดี (ปณินท์ สุกุลทอง . 2534 : 19 ; อ้างอิงจาก McCord. 1960) พบว่าร้อยละ 97 ของผู้ติดสุรายังหนุ่มสาว มีประวัติของครอบครัวที่ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ และบิดามารดาแสดงอาการโกรธเคืองต่อกันอย่างเปิดเผย ในครอบครัวที่บิดาติดสุรา บทบาทของบิดาเป็นบทบาทที่ไม่คงเส้นคงวา ไม่เหมาะสมสำหรับเป็นแบบอย่างให้กับเด็กชาย

รีด (สมจิตต์ ชีรมโนภาพ. 2537 : 32; อ้างอิงจาก Reid. 1989) ได้ศึกษาการบำบัดด้านการเรียนรู้ทางสังคมของบิดามารดาที่มีบุตรก้าวร้าว เป็นการศึกษาแบบรายครอบครัว กับแบบกลุ่มให้แก่บิดามารดาที่มีบุตรชายอายุ 13 ปี กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 12 ครอบครัว การบำบัดใช้โปรแกรมครอบครัวบำบัดของมหาวิทยาลัยอินเดียน่า ทำการประเมินก่อน-หลังการทดลอง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเด็ก สิ่งแวดล้อมของครอบครัวกับสัมพันธภาพ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาครอบครัว และการปรับตัวของบิดามารดากับความพึงพอใจ ผลจากการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้าร่วมโปรแกรมการบำบัดด้านการเรียนรู้ทางสังคมสามารถทำให้พฤติกรรมทางด้านบวกของเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียนเพิ่มขึ้น พฤติกรรมก้าวร้าวและความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวลดลง

เจacob (เกศศิริ บุญญอุติชาติ. 2541 : 34; อ้างอิงจาก Jacob. 1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวกับโรคทางจิตของเด็ก พบว่าระหว่างครอบครัวที่มีผู้ป่วยกับครอบครัวที่ปกติมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ในด้านความรู้สึกรักใคร่ใกล้ชิดกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา โดยครอบครัวปกติจะมีการประเมินค่าของสมาชิกในครอบครัวในทางที่ดี มีการพูดและใช้อารมณ์ขันในครอบครัว แสดงความรู้สึกต่อกันในทางบวก รู้จักปลดปล่อยความเครียด และที่สำคัญคือมีการสื่อสารในด้านการสนับสนุนกันมากกว่าครอบครัวที่มีบุตรป่วยเป็นโรคจิต นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวปกติยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ และกล่าวเยาะหยัน เสียดสีกันน้อยกว่าในครอบครัวที่มีผู้ป่วยโรคจิตอีกด้วย

ยูโซฟ (เกศศิริ บุญญอุติชาติ. 2541 : 34; อ้างอิงจาก Yusof. 1984) ได้ศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว คือ การสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น มโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของนักเรียนและนักเรียนเกรด 8 จากโรงเรียนมัธยมในประเทศมาเลเซีย จำนวนทั้งสิ้น 341 คู่ ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารของบิดามารดากับ

บุตรวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และการสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนสูงจะมีการรับรู้เกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวในทางบวกมากกว่ากลุ่มที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ผลการศึกษาทั้งหมดมีความเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัวทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมา ส่วนใหญ่จะศึกษาถึงปัญหาเฉพาะกรณี ปัญหาโดยทั่ว ๆ ไป ของบุคคลปกติ และสาเหตุของปัญหายังมีน้อย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัวเพื่อเป็นแนวทางให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว

นิภา พงศ์วิรัตน์ (2520 : 49 -3) ได้ศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง อายุ 1-16 ปี จำนวน 361 คน มีกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ตามหลักสูตร พ.ศ. 2503 ในปีการศึกษา 2519 จำนวน 9 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางพบว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่สงบสุขนั้นมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง ศาสนา และ วัฒนธรรม น้อยกว่าวัยรุ่นในครอบครัวที่ไม่สงบสุข และเด็กวัยรุ่นตอนต้นเพศชาย มีปัญหาเกี่ยวกับ สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว น้อยกว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นรา สมประสงค์ (2519 : 83-84) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่น กับ พ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดู พบว่าอายุของวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่คือ วัยรุ่นตอนปลายมีความขัดแย้งกับพ่อแม่มากกว่าวัยรุ่นตอนต้น และกลุ่มวัยรุ่นมีความขัดแย้งกับแม่มากกว่าพ่อ

ซอง และ แฮทตี (ฟ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล.2543; อ้างอิงจาก Song and Hattie.1984) ได้ศึกษาพบว่า บรรยากาศในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ถ้าสมาชิกในครอบครัวของบ้านใด มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน มีความผูกพัน ไม่สร้างความหวาดวิตกให้กับสมาชิกครอบครัวบรรยากาศในครอบครัวไม่เคร่งเครียด ก็จะทำให้สมาชิกของครอบครัวนั้นมีความพร้อมและมีสมาธิที่จะเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในที่สุด ดังนั้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบรรยากาศในครอบครัว จึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเรียนของเด็กมากกว่าสภาพทางเศรษฐกิจของบิดามารดา

ครอนบาค (ฟ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล.2543;อ้างอิงจาก Cronbach.1970) กล่าวว่าคุณลักษณะทางจิตวิทยาในครอบครัว ต้องประกอบด้วยบรรยากาศทางปัญญาและบรรยากาศทางอารมณ์ สำหรับบรรยากาศทางอารมณ์นั้น เป็นคุณลักษณะหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวที่บิดามารดาสร้างขึ้น เด็กที่ประสบความสำเร็จในชีวิตส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่บิดามารดามีเจตคติที่ดีต่อบุตรธิดา และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ถ้าเด็กมีบิดามารดาที่เข้าใจตน ให้ความรัก ความอบอุ่น และ

ช่วยเหลือในเวลาที่ต้องการเด็กย่อมมีสุขภาพจิตดี และจะช่วยให้เด็กเรียนได้เต็มที่ ตลอดทั้งประสบความสำเร็จในการเรียน

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2538:5) ได้กล่าวถึงนิยามของบุคลิกภาพว่า บุคลิกภาพคือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายในส่วนภายนอกคือ ส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยามารยาท ฯ ล ฯ และส่วนภายใน คือส่วนที่มองเห็นได้ยากแต่อาจทราบได้จากการอนุมาน เช่น สติปัญญา ความถนัด ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ค่านิยม ฯ ล ฯ มีลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพไม่สามารถแยกเป็นส่วน ๆ ออกจากกันโดยเด็ดขาด ทุก ๆ ลักษณะของบุคลิกภาพต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และมีผลกระทบต่อกันและกันเป็นประจักษ์ชัด บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกหล่อหลอมและประสมประสานด้านพันธุกรรม วัฒนธรรม การเรียนรู้ วิธีปรับตัวของบุคคล และสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรมและวัตถุ บุคลิกภาพของมนุษย์ไม่ว่าด้านใด ๆ เป็นสิ่งที่ไม่ตามตัว เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมทั้งทางสังคมและทางวัฒนธรรม บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีทั้งส่วนที่เป็นลักษณะผิวเผิน และส่วนที่เป็นนิสัยที่แท้จริง บางส่วนของบุคลิกภาพถูกซ่อนเร้นหรือปิดบังอำพรางโดยจงใจ และไม่จงใจ บุคลิกภาพของบุคคลมีทั้งส่วนร่วมซึ่งเป็นลักษณะสากลของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา และมีส่วนซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า “เฉพาะตัว”

บุคลิกภาพแสดงตัว – เก็บตัว มีผู้ศึกษาและให้แนวคิดไว้หลายท่าน ในปี ค.ศ. 1923 จุง (Jung) ได้ตั้งทฤษฎีจิตวิทยาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Psychology) กล่าวถึงโครงสร้างบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับทัศนคติของบุคคลทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะกว้าง ๆ คือ Extraversion และ Introversion Extraversion คือบุคลิกแบบนิยมเข้าหาสิ่งแวดล้อมนอกตัวทั้งที่เป็นวัตถุ บุคคล และสังคม ลักษณะ Introversion คือบุคลิกที่ตรงกันข้ามกับแบบ Extraversion ลักษณะทั้ง 2 แบบมีอยู่ในคนคนเดียวกัน ผู้ใดมีลักษณะอย่างแรกมากกว่าอย่างหลัง ก็จัดผู้นั้นเป็นพวกชอบแสดงตัว Extraversion ถ้ามีลักษณะอย่างหลังมากกว่า อย่างแรกผู้นั้นก็มีพฤติกรรมต่าง ๆ น้อมไปทางชอบเก็บตัวสนใจเฉพาะเรื่องตนเองจัดเป็นพวก Introvert (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2539 : 28)

อายเซงค์ (นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม . 2571 : 10 อ้างอิงจาก Eysenck , 1968) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของเด็กอายุ 11 – 12 ปี ใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่น Junior Eysenck Personality Inventory แล้วหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับขนาดครอบครัว อาชีพของพ่อแม่ ลำดับการเกิดและความสนใจของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีลักษณะเก็บตัวมักมาจากครอบครัวใหญ่ เด็กแสดงตัวมักเกิดในอันดับแรก ๆ มากกว่าเด็กเก็บตัว พ่อแม่ที่มีระดับอาชีพสูงจำนวนมากเป็นพ่อแม่ของเด็กที่แสดงตัวและอารมณ์มั่นคง ส่วนในด้านความสนใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูกพบว่าเด็กผู้หญิงได้รับความสนใจจากพ่อแม่มากกว่าเด็กผู้ชาย และการที่เด็กได้รับความสนใจจากพ่อแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวของเด็กด้วย

อุมาพร ตรังคสมบัติ และ ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล (2529 : 162) ได้ทำการศึกษาภาวะซึมเศร้าในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมต้นในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,264 คน อายุเฉลี่ย 14.0 ปี พบว่า ผู้ที่มีอาการซึมเศร้าในระดับที่มีความสำคัญทางคลินิกมีร้อยละ 40.8 และผู้ที่มีอาการซึมเศร้าในระดับรุนแรงมีร้อยละ 13.3 ของ

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด การวิเคราะห์คำตอบในแบบวัดอาการซึมเศร้า (CDI) พบว่าเด็กที่มีอาการซึมเศร้าเลือกคำตอบเกี่ยวกับความคิดนึกและอาการทางร่างกายมากกว่าคำตอบเกี่ยวกับอารมณ์เศร้าตรง ๆ กลุ่มที่มีอาการซึมเศร้า มีปัญหาทางจิต-สังคม สูงกว่าอีกกลุ่มหนึ่งในทุกด้าน ปัจจัยที่พบว่าเกี่ยวกับอาการซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผลการเรียนต่ำ ภาวะครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับบิดา-มารดา การที่บิดามารดาไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดู การศึกษาและรายได้ของผู้เลี้ยงดูหลักอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สภาพครอบครัวที่ไม่มีความสุขและปัญหาสุขภาพจิตในบิดามารดา

เดโช สนวนานนท์ (ปณินท์ สกุลทอง.2531:15;อ้างอิงจาก เดโช สนวนานนท์.2510) กล่าวว่า บิดามารดาที่ทะเลาะไม่เอาใจใส่ต่อบุตร ทำให้บุตรมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์รู้สึกว่าเหงา ไม่นั่นคงและมักส่งผลให้มีพฤติกรรมออกมาในเชิงปฏิเสธ เป็นคนขาดความรักและให้ความรักใคร่ไม่เป็น บิดามารดาที่ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำหรือหย่าร้างกัน บุตรจะมีความกระวนกระวาย มีความเครียด มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่นั่นคงในตนเองมองโลกในแง่ไม่รื่นรมย์ และขาดแบบแผนในการเสริมสร้างลักษณะของตน

นาวัลย์ กัมพลศิริ(ปณินท์ สกุลทอง.2531:27;อ้างอิงจาก นาวัลย์ กัมพลศิริ.2524)ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของครอบครัว ผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่น 50 คน ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล สมเด็จพระยาสาสน์ใหญ่ผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ว่าเป็นโรคจิต ชนิดจิตเภท ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยส่วนมากอยู่กับบิดามารดา บิดามารดาของผู้ป่วยส่วนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ คือ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา บิดาส່วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม มารดาประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ ครอบครัวของผู้ป่วยมีฐานะยากจน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 7 คน ความสัมพันธ์ของสมาชิก ในครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่นพบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ คือมีความห่างเหินหรือกระทบกระทั่งบาดหมางกัน กิจกรรมในครอบครัวส่วนมากต่างคนต่างทำ มีความร่วมมือกันน้อยมาก ปัญหาภายในครอบครัวที่ผู้ป่วยจิตเวชวัยรุ่นเห็นว่าเป็นปัญหาที่มีระดับความรุนแรงมากที่สุดคือ บิดามารดาของผู้ป่วยไม่มีเวลาใกล้ชิดดูแลเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัว

จากผลการวิจัยและเอกสารทั้งหมดที่กล่าวมาทั้งหมดที่กล่าวมา ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว มีส่วนสัมพันธ์กับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัวอยู่บ้าง สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว และด้านครอบครัวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะมีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

3.1 เอกสารเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

3.1.1 การเผชิญปัญหาของบุคคล

ปัญหาเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล วิธีการเผชิญปัญหาจึงมีความจำเป็นสำหรับบุคคลในการต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ การเผชิญปัญหาของบุคคล หมายถึงความพยายามของบุคคลที่จะใช้ทั้งสติปัญญา และการกระทำต่าง ๆ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นอันตราย ทำหาย โดยเหตุการณ์นั้นเป็นเหตุการณ์ที่ต่างไปจากสถานการณ์ทั่วไปตามปกติ (รุจา ภูไพบูลย์. 2541 : 131 ; อ้างอิงจาก McCubbin.

1982) จึงมีนักวิชาการจำนวนมากได้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ สร้างเป็นแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาขึ้น ได้แก่

มูส์และบิลลิ่งส์ (Moos and Billings. 1982 : 212-230) เป็นจิตแพทย์และนักจิตวิทยาอีกคณะหนึ่งที่ให้ความสนใจในเรื่องการเผชิญปัญหาเขาอธิบายว่าแนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญปัญหามีพื้นฐานมาจากการวิจัยและทฤษฎี 4 แนว ได้แก่

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ของฟรอยด์ ซึ่งเน้นเกี่ยวกับกระบวนการของอีโก้ (Ego Process) ซึ่งเป็นกลไกด้านความนึกคิด
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรชีวิต (Life Cycle Perspective) เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคคลประสบการณ์ในชีวิต
3. ทฤษฎีวิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Evolutionary Theory and Behavior Modification) เกี่ยวข้องกับทักษะในการแก้ปัญหา และการประเมินด้านความคิด
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมเศรษฐกิจ (Cultural and Social Ecological Perspectives) เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

จากทฤษฎีพื้นฐาน 4 แนวนี้ มูส์ และบิลลิ่งส์ ได้รวบรวมแหล่งเกี่ยวพันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาไว้ ได้แก่ พัฒนาการของอีโก้ (Ego Development) การเชื่อในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) รูปแบบความนึกคิด (Cognitive Styles) ทักษะในการแก้ไขปัญหา ลักษณะสังคมและความเชื่อ

มูส์และบิลลิ่งส์ (Moos and Billings. 1982 : 212-230) แบ่งชนิดของวิธีเผชิญปัญหาไว้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นวิธีที่พยายามแยกแยะความหมายของสถานการณ์ (Appraisal Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

- (1) การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล (Logical Analysis)
- (2) การปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive Redefinition) เป็นการยอมรับความจริงแต่พยายามมองหาข้อดีของสถานการณ์นั้น ๆ
- (3) การหลีกเลี่ยงทางด้านความคิด (Cognitive Avoidance) ได้แก่ การปฏิเสธความจริงพยายามลืมสถานการณ์ทั้งหมด และการผ่นกลางวันถึงสิ่งที่พึงพอใจ

กลุ่มที่ 2 เป็นวิธีมุ่งแก้ปัญหา (Problem - Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

- (1) การแสวงหาข้อมูลหรือคำแนะนำต่าง ๆ (Seek Information and Advice)
- (2) การแสดงการกระทำในการแก้ปัญหา (Take Problem-Solving Action) เป็นการหาทางเลือกต่าง ๆ และแสดงการกระทำที่จำเพาะเจาะจงเพื่อจัดการกับสถานการณ์นั้น ๆ
- (3) การสร้างทางเลือกที่ดี (Develop Alternative Rewards) เป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนเอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ดีให้กับตนเอง ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพในสังคม การพัฒนาเอกลักษณ์ และความเป็นอิสระของตนเองและการแสวงหาสิ่งทดแทน

กลุ่มที่ 3 เป็นวิธีมุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด (Emotion-Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

- (1) การควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ (Affective Regulation)
- (2) การยอมจำนนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Resigned Acceptance)
- (3) การระบายอารมณ์ (Emotional Discharge) ซึ่งแสดงออกมาทางคำพูด หรือการกระทำ

มูส์ และ บิลลิ่งส์ (Moos and Billings. 1982 : 212-230) เน้นว่า การประเมินด้านความคิดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกและใช้วิธีเผชิญปัญหา ซึ่งวิธีเผชิญปัญหาทั้ง 3 กลุ่มนี้ บุคคลจะใช้ร่วมกัน โดยการเลือกวิธีเผชิญปัญหาใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านตัวบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ สถานการณ์ที่แตกต่างกันก็มีผลให้บุคคลใช้วิธีเผชิญปัญหาแตกต่างกันด้วย

ส่วน ลาซารัส และลอว์เนอร์ (Lazarus and Launier. 1981 : 287-327) ได้แบ่งประเภทของวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วิธีการเผชิญปัญหาที่แก้ไขตามปัญหา (Problem-Oriented Coping Strategies) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหหรือสถานการณ์ที่ตึงเครียด ได้แก่ การค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้นเพิ่มเติม การพยายามหาวิธีทางต่าง ๆ ที่จะจัดการกับปัญหานั้น การยอมรับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และพยายามแก้ไขให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เป็นต้น

2. วิธีการเผชิญปัญหาที่แก้ไขอารมณ์เป็นทุกข์ที่เกิดขึ้น เพื่อพยายามแก้ไขอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ตึงเครียดนั้นเป็นต้นเหตุ เป็นการรักษาสมดุลภายในจิตใจไว้ ได้แก่ การปฏิเสธ (Denial) การพยายามลืมความตึงเครียดนั้น (Suppression) การลืมน (Repression) การหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance) เป็นต้น

โคลแมนและแฮมเมน (สุภาพรณ โคตรจรัส. 2531 : 304-319 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hammen. 1974 : 126-137) ได้อธิบายแบบของการตอบโต้ความตึงเครียดทางอารมณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 แบบ ตามความแตกต่างของการแสดงออก คือ

1. การสร้างพลังเพื่อเผชิญปัญหา ("Built in" Coping and Damage Repair Mechanism) ลักษณะการตอบโต้แบบนี้จะช่วยลดความตึงเครียดและความวิตกกังวล และช่วยสร้างเสริมความสมดุลทางจิตใจให้แก่บุคคล มักแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การร้องไห้ การพูดระบายความรู้สึก การหัวเราะ การคิดทบทวน การแสวงหาที่พึ่งทางใจ การหลับ และการฝัน เป็นต้น

2. ความพยายามที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเผชิญปัญหา (Task-Oriented Reactions) เป็นความพยายามที่จะเผชิญปัญหาอย่างแท้จริง มีการประเมินสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์อย่างเป็นปรนัย โดยการกระทำที่มีเหตุผลเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และเป็นความพยายามในระดับจิตสำนึก ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในตนเอง หรือสิ่งแวดล้อมหรือทั้งตนเองและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ การกระทำอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้จากภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงนิสัยในการเรียน หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในบุคคล เช่น ลดระดับความคาดหวัง หรือเปลี่ยนทัศนคติบางด้าน ซึ่งความพยายามที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเผชิญปัญหานี้ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

- 1) การตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้

เมื่อบุคคลมีความคับข้องใจ เพราะไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้ บุคคลจะพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคและนำตนไปสู่เป้าหมายให้ได้ โดยเพิ่มความพยายามหรือเพิ่มกิจกรรมขึ้น หรือหาวิธีการไปให้ถึงเป้าหมายอีกหลาย ๆ วิธี การตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้นั้น ประกอบด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) การรวบรวมกำลังความสามารถที่ตนมีอยู่ เพิ่มความพยายามยิ่งขึ้นและลงมือกระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

(2) เลือกระทำการอันใดอันหนึ่งที่เหมาะที่สุด เพื่อดำเนินการแต่ยังคงความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนวิธีการ ถ้าวิธีที่เลือกเอาไว้ใช้ไม่ได้ผล หรือพบวิธีการใหม่ที่ดีกว่า พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขเล็งความคิดที่แคบและตายตัว พยายามดำเนินการอย่างมีเหตุผลแม้ว่าจะถูกกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ที่ไม่น่าพอใจต่าง ๆ

(3) การหาแหล่งเพื่อเผชิญปัญหาเพิ่มเติม คือ การพยายามเพิ่มแหล่งมาช่วยในการเผชิญปัญหา โดยการหาข้อมูลใหม่ พัฒนาความสามารถของตนใหม่ และการขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเมื่อมีความจำเป็น

(4) การทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม เป็นการใช้ทรัพยากรของกลุ่มช่วยในการเผชิญปัญหา

2) การตอบโต้ในรูปแบบของการหลีกเลี่ยง อาจแสดงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ยอมรับความพ่ายแพ้ ยอมรับว่าสถานการณ์นั้น ๆ ยากเกินไปหรือได้เลือกเป้าหมายที่ไม่เหมาะสม จึงไม่ต้องการที่จะไปยังเป้าหมายนั้นต่อไปแล้ว

(2) การหนีจากสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด โดยการไม่นำตัวไปยุ่งเกี่ยวในสถานการณ์นั้น หรือไม่นำใจไปผูกพัน ไม่ใส่ใจกับสภาพการณ์นั้น

(3) การพยายามดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมกว่า แทนที่จะดำเนินชีวิตอย่างไม่มีความหมาย

3) การตอบโต้ในรูปแบบของการยอมจำนน โดยปกติเมื่อเผชิญปัญหาส่วนใหญ่บุคคลจะไม่ใช้การตอบโต้ในรูปแบบของการต่อสู้หรือการหลีกเลี่ยงโดยแท้จริงทั้งหมด แต่จะใช้แบบของการยอมจำนนผสมผสานรูปแบบการตอบโต้ทั้ง 2 ประการดังกล่าวเข้าด้วยกัน รูปแบบของการยอมจำนนอาจแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) การยอมรับเป้าหมายใหม่แทนเมื่อพบว่าไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ รวมถึงการประเมินความสามารถของตนเสียใหม่และการลดระดับความคาดหวังลง

(2) การยอมรับวิธีการใหม่แทน ทั้งนี้ต้องไม่เป็นวิธีการที่ทำให้ความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

(3) การพยายามคิดถึงความเป็นมาไม่ได้ในสิ่งที่หวังทั้งหมดควรพิจารณาสิ่งที่ทำเป็นแทน

(4) การใช้เวลาเพื่อช่วยในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ

3. การตอบโต้โดยใช้กลไกในการป้องกันตัว (Defense-Oriented Reactions) ส่วนมากบุคคลสามารถแก้ไขความคับข้องใจได้ในระดับจิตสำนึก โดยเพิ่มความพยายามในการเอาชนะอุปสรรค ลดระดับของเป้าหมาย เปลี่ยนเป้าหมายใหม่ หรือประเมินสภาพการณ์ที่มีความคับข้องใจเสียใหม่โดยพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถ่องแท้ แต่ความคับข้องใจบางอย่างที่ลึกซึ้งมาก ถ้าบุคคลไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับจิตสำนึกก็จะนำไปสู่ความพยายามในการแก้ปัญหาในระดับจิตไร้สำนึก ซึ่งการปรับตัวในระดับจิตสำนึก อาจมีแบบแผนวิธีการคล้ายกับการปรับตัวในระดับจิตไร้สำนึก เพียงแต่กลไกในการป้องกันตัวอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นในระดับจิตไร้สำนึกเสมอเท่านั้น กลไกในการป้องกันตัว (สุภาพรณ โคตรจรัส, 2531 : 311-314 ; อ้างอิง

จาก Daryl, Glucksberg, Kamin and Kinchls. 1984 ; Shafter and Shohen. 1956) ที่ใช้กันมาก ได้แก่ การเก็บกด (Repression) การหาสิ่งมาแทนที่ (Displacement) การชดเชย (Compensation) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) การถดถอย (Regression) การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ความปรารถนา (Reaction Formation) การทดเทิด (Sublimation) การถ้อยโทษ (Undoing หรือ Atonement) เป็นต้น

ฮาน (ผ่องศรี ศรีมรกต. 2526 : 27 ; อ้างอิงจาก Hann. 1977 : 35) ได้จำแนกวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 กระบวนการ คือ

1. แปรกเมนเทชันโพรเซส (Fragmentation Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยังไม่พร้อมที่จะเผชิญปัญหา แต่ถูกบังคับให้ต้องเผชิญปัญหา จึงใช้วิธีการไม่ตอบสนองต่อความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง อาจใช้การกระทำซ้ำ ๆ และอาศัยความเชื่อทางศาสนาเข้าช่วย วิธีการที่บุคคลใช้ ได้แก่ การหยุดชะงักของพัฒนาการปกติ (Fixation) การไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ (Immobilization) การมีอารมณ์หมกมุ่นแต่เรื่องของตนเองหรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดจนไม่สนใจภาวะแวดล้อมรอบตัว (Affective Preoccupation) เป็นต้น

2. กระบวนการป้องกันตัวด้านจิตใจ (Defense Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาหรือความเครียดที่เกิดขึ้น โดยใช้กลไกป้องกันตัวทางจิตใจเข้าช่วยซึ่งมีลักษณะที่ตึงเกินไป และอยู่บนพื้นฐานของความคิดเพื่อฝืนและจินตนาการ ได้แก่ การแยกตัว (Isolation) การถดถอยเป็นเด็ก (Regression) การปฏิเสธ (Denial) การลึบ (Repression) เป็นต้น

3. กระบวนการใช้วิธีการเผชิญปัญหา เป็นความพยายามในการปรับตัวเพื่อเผชิญปัญหาอย่างมีเป้าหมายเป็นจริง และมีทางเลือก ได้แก่ การใช้เหตุผลและผลวิเคราะห์ (Logical Analysis) เป็นต้น

ปฏิบัติการเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางด้านความคิด ของการเกิดภาวะเครียดด้านจิตใจ (The cognitive phenomenological theory of psychological stress) สร้างโดยลาซารัส นักจิตวิทยาและคณะ (นิโบล กฤษณพันธุ์. 2532 : 14 ; อ้างอิงจาก Burckhardt. 1987 : 543-549 ; Folkman and Lazarus. 1980 : 219-239 ; Holroyd and Lazarus, in Goldberger and Breznitz. 1982 : 21-35 ; Lazarus. in Cohen, Cullen and Martin. 1982 : 175-178 ; Lazarus and Folkman. 1984 : 141-225) เน้นเกี่ยวกับการเกิดปฏิสัมพันธ์ (Transaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 กระบวนการคือ การประเมินสถานการณ์ (Appraisal) และการเผชิญปัญหา (Coping)

การประเมินสถานการณ์เป็นกระบวนการทางด้านความคิด แบ่งได้ 2 ชนิด คือ

1. การประเมินปฐมภูมิ (Primary Appraisal) เป็นการประเมินว่า สถานการณ์นั้นมีผลกระทบอย่างไรต่อบุคคล

2. การประเมินทุติยภูมิ (Secondary Appraisal) เป็นการประเมินถึงแหล่งสนับสนุน และทางเลือกต่าง ๆ ในการจัดการกับสถานการณ์นั้น ๆ

กระบวนการประเมินทั้ง 2 ชนิดนี้จะเกี่ยวข้องกันและไม่สามารถแยกจากกันได้ โดยบุคคลจะประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

- 1) ไม่มีผลดี หรือผลเสียกับตนเอง
- 2) ไม่ร้ายแรงหรือให้ผลในทางบวกกับตนเอง
- 3) เป็นภาวะความเครียด

เมื่อบุคคลประเมินแล้วว่า สถานการณ์นั้นก่อให้เกิดภาวะความเครียดกับตนเอง การเผชิญปัญหา มีหน้าที่หลัก 2 ประการคือ

1. เพื่อมุ่งแก้ปัญหา (Problem-Focused Coping) โดยมุ่งแก้ไขที่ตนเอง หรือสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดภาวะเครียด
2. เพื่อมุ่งลดอารมณ์เชิงเครียด (Emotion-Focused Coping) เป็นการลดความไม่สบายใจเมื่อพบว่าไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์นั้นได้

การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) โดยวิธีเผชิญปัญหาที่บุคคลใช้นั้นเป็นการผสมผสานระหว่างการมุ่งแก้ปัญหาและการมุ่งลดอารมณ์เชิงเครียด ในการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหานั้น พบว่าปัจจัยด้านตัวบุคคลจะมีผลต่อการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหา ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีต ความเชื่อ ภาวะสุขภาพ ความชำนาญในการแก้ไขปัญหา บุคลิกภาพและการได้รับความเกื้อหนุน เป็นต้น

สำหรับวิธีการเผชิญปัญหานั้น ลาซารัส (Lazarus. 1966 : 258-262) ได้แบ่งวิธีการเผชิญปัญหาตามลักษณะของการตอบสนองต่อภาวะเครียดเป็น 3 ลักษณะคือ

1. การเข้าต่อสู้ (Attack) เป็นความพยายามของบุคคลที่จะขจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามเอาชนะอุปสรรคนั้น ๆ ด้วยการเลือกวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม พยายามค้นหารายละเอียดใหม่ ๆ พัฒนาความสามารถหรือปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่เพื่อเอาชนะอุปสรรค
2. การถอยหนี (Withdrawal) เกิดจากการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กเมื่อพบกับสิ่งที่อันตรายมักจะใช้วิธีการถอยหนี เช่น การชักมือ หรือเท้าเพื่อหนีไฟ หรือความเจ็บปวด เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะใช้วิธีการแบบเดิมที่เคยใช้ในวัยเด็ก คือ ลักษณะการหลีกเลี่ยงลดการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านั้น ได้แก่ การเก็บกด (Repression) การถดถอย กลายเป็นเด็ก (Regression) การแยกตนเอง (Withdrawal) การเพ้อฝัน (Fantasy) เป็นต้น
3. การประนีประนอม (Compromise) บุคคลจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบประนีประนอม เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ย่างยากมาก ๆ ซึ่งไม่สามารถเอาชนะได้ ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถหลบเลี่ยงได้ บุคคลจะการใช้การประนีประนอมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุดหรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ได้แก่ การชดเชย (Compensation) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การเลียนแบบ (Identification) เป็นต้น

มิลเลอร์ (Miller. 1983 : 15-36) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนใจเรื่องการเผชิญปัญหาและมีความคิดเห็นคล้ายกับลาซารัส คือ บุคคลจะมีการเผชิญปัญหาหลังจากที่สิ่งกระตุ้นภายนอกหรือปรากฏการณ์ในจิตใจก่อให้เกิดปัญหากับบุคคล การเผชิญปัญหาใช้เพื่อจัดการกับสิ่งที่คุกคามหรือสิ่งที่ทำลาย ทั้งนี้เพื่อแก้ไขความรู้สึกที่ไม่เป็นสุข โดยมีรูปแบบการเผชิญปัญหา 3 แบบ คือ 1. แบบหันหน้าเข้าหาปัญหา 2. แบบหลีกเลี่ยงปัญหา 3. แบบเป็นกลาง คือ ผสมผสานระหว่างการหันหน้าเข้าหาปัญหาและการหลีกเลี่ยงปัญหา

ไวส์แมน. (Weisman. 1978 : 264-265) ได้อธิบายเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาว่า การใช้วิธีการเผชิญปัญหามีรูปแบบของการใช้ทั้งในลักษณะของการต่อสู้ การหนี หรือ การแก้ไขปัญหานั้น เป็นปฏิกิริยาปกติ

ที่เกิดขึ้นกับทุกคน ทั้งนี้เพื่อรักษาดุลยภาพทางจิต (Psychic Equilibrium) เอาไว้โดยควบคุมความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งภายใน เช่น ความกลัว ความว้าวุ่น ความรู้สึกไม่มั่นคง ความสูญเสียต่าง ๆ และความตึงเครียดที่เกิดจากความขัดแย้งภายนอก (Murphy and Mariarty. 1976 : 337) เช่น ความเจ็บป่วยซึ่งเป็นพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาคือช่วยให้เกิดความสงบในจิตใจ และโดยทั่วไปบุคคลจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาเพียง 1-2 วิธีที่คุ้นเคย หรือวิธีที่เคยใช้แก้ไขปัญหาลงมือแล้วในอดีตเพื่อแก้ไข ควบคุมปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น บางครั้งบุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ แต่บางเวลาก็ต้องใช้วิธีการเผชิญปัญหาที่ย่างยากและบางคนอาจเผชิญปัญหาชนิดหนึ่งได้ดี แต่เผชิญปัญหาอีกชนิดหนึ่งได้ยากก็ได้

3.1.2 การเผชิญปัญหาของครอบครัว

ในการเผชิญปัญหาครอบครัว เนื่องจากครอบครัวมีสมาชิกอยู่รวมกันมีระบบความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิก ในการเผชิญปัญหาครอบครัว จึงเป็นการเผชิญปัญหาร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว แนวทางในการเผชิญปัญหาครอบครัวประการหนึ่งคือ การสร้างพลังในครอบครัว

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540 : 19 – 21) เสนอแนวทางเสริมพลังในครอบครัวไว้ 7 ประการ คือ

1. การสร้างความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เตรียมความพร้อมในการแต่งงาน มีครอบครัว และเลี้ยงดูบุตร
2. มีความเป็นหนึ่งเดียวในความสัมพันธ์ของครอบครัว มีความรักความเข้าใจ ห่วงใยเอื้ออาทรต่อกัน
3. ต้องมีฆราวาสธรรม 4 หรือ ธรรมของผู้ครองเรือน คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ
4. มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และความผูกพันระหว่างกัน
5. ต้องสื่อสารกันด้วยเหตุผล ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เคารพในเหตุผลซึ่งกันและกัน
6. ต้องปรับบทบาทผู้นำผู้ตามระหว่างชายและหญิงในครอบครัว ให้เหมาะสมกับสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
7. ต้องปรับบทบาทค่านิยมต่าง ๆ โดยเฉพาะในการเลี้ยงดูเด็ก ให้มีความสำคัญกับบทบาทพ่อเพิ่มขึ้น เลิกค่านิยมและพฤติกรรมที่มีอคติทางเพศ ตลอดจนสร้างทักษะผู้บริโภคมที่มีคุณภาพขึ้นในครอบครัว

ในส่วนของรัฐและสังคม ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ กล่าวว่าไว้ว่าควรช่วยกันเสริมสร้างสนับสนุนครอบครัวด้วยแนวทางดังนี้

1. ปรับแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรไปสู่การพัฒนาคน มากกว่าพัฒนาทางวัตถุ
2. เร่งรัดดำเนินการใช้นโยบาย และมาตรการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมอย่างทั่วถึง พัฒนารูปแบบสวัสดิการครอบครัวและเด็ก ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และวิถีทางดำเนินชีวิตของครอบครัวในปัจจุบันจัดระบบประสานงานด้านสวัสดิการสังคม ระหว่างภาครัฐและเอกชน อย่างมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการช่วยเหลือครอบครัว การบรรเทาทุกข์ เป็นรูปธรรม บังเกิดผลมากขึ้น
3. เผยแพร่รณรงค์ให้ความรู้ครอบครัว ศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
4. ส่งเสริมให้กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ เพื่อให้ครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น ลดหรือเลิกสิ่งแวดล้อม มอมเมา สื่อลามก สถานเริงรมย์ ฯลฯทั้งหลาย

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2540 : 40 : 41) การแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถของครอบครัวในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้และปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปมักเข้าใจกันว่า ครอบครัวที่ทำหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ จะมีปัญหามากกว่าครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ดี แต่จากการศึกษาพบว่าครอบครัวทั้ง 2 แบบ ต่างก็ประสบปัญหาความยุ่งยากพอ ๆ กัน ความแตกต่างอยู่ที่วิธีแก้ปัญหา ครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ดี จะมีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ในขณะที่ครอบครัวที่ทำหน้าที่ไม่ดีนั้นมักแก้ปัญหาอย่างไร้ประสิทธิภาพ หรือไม่ได้แก้ปัญหาเลยแต่ปล่อยให้ค้างคาอยู่เป็นเวลานานจนเกิดปัญหาอื่นตามมาเป็นลูกโซ่ แต่ละครอบครัวมีทักษะในการแก้ปัญหาต่างกัน บางครอบครัวจะแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับวัตถุได้หมด แต่อาจแก้ปัญหาทางอารมณ์ได้ลำบาก ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ ปัญหาที่มีจึงมักเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่ปัญหาเรื้อรังที่แก้ไม่ได้เสียทีเดียว ในทางตรงกันข้ามครอบครัวที่ไม่มีประสิทธิภาพ มักแก้ปัญหาอย่างไม่เป็นระบบ ไม่เสร็จสิ้นไปเป็นเรื่องๆ และกลายเป็นปัญหาเรื้อรังในที่สุด ในการประเมินครอบครัวจะต้องวิเคราะห์ว่าครอบครัวใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด โดยทั่วไปการแก้ปัญหาคควรดำเนินเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แยกแยะประเด็นปัญหาให้ชัดเจน
2. สื่อสารให้เข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
3. วางแผนการแก้ปัญหา
4. ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม
5. ดำเนินการแก้ปัญหาตามวิธีที่เลือก
6. ติดตามให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างครบถ้วน โดยสมาชิกในครอบครัวด้วยตนเอง
7. ประเมินความสำเร็จของวิธีแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่จำเป็นต้องกระทำเป็นขั้น ๆ ครบถ้วน ตามที่กล่าวมาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา

เฟรียดแมน (รุจา ภูโพบูลย์, 2541 : 131-133 ; อ้างอิงจาก Friedman, 1984) กล่าวถึง กลไกในการเผชิญปัญหาครอบครัวเมื่อครอบครัวประสบปัญหาเพื่อจัดการให้ครอบครัวสามารถดำรงหน้าที่ และรักษาสภาวะสมดุลของครอบครัวเอาไว้ กลไกการเผชิญปัญหาครอบครัวแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. ชนิดภายใน (Internal type) ได้แก่
 - 1) ครอบครัวช่วยเหลือซึ่งกันและกันในภาวะที่มีปัญหาคุกคามชีวิตครอบครัว สมาชิกร่วมกันหาหนทางแก้ไขปัญหาลงมือไปด้วยดี
 - 2) ครอบครัวใช้อารมณ์ขันในการเผชิญปัญหา เป็นการแก้ไขภาวะคับขัน เนื่องจากอารมณ์ขันสามารถช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดได้บ้าง แต่ทั้งนี้ควรเลือกใช้ตามความเหมาะสมแก่สถานการณ์เท่านั้น
 - 3) สมาชิกในครอบครัวมีการร่วมกิจกรรมและแบ่งปันกันมากขึ้นกว่าเดิม ในภาวะที่ครอบครัวมีปัญหาวิกฤต เช่น เมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจ สมาชิกในครอบครัวจะต้องมีการแบ่งงานร่วมกันรับผิดชอบ ร่วมกันทำงานหาเงินมาเลี้ยงสมาชิก และแบ่งปันสิ่งที่มีอยู่ให้ใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิก
 - 4) ครอบครัวอาจใช้วิธีการให้ความหมายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแง่ดี เช่น ในครอบครัวที่มีการเจ็บป่วยของบุตรเกิดขึ้น บิดามารดาของบุตรป่วยจะหันหน้าปรึกษากัน เอาใจใส่กัน ร่วมกันดูแลบุตร

มากขึ้นกว่าเมื่อเวลาปกติสุข ทำให้ครอบครัวเห็นว่าการเจ็บป่วยของบุตรมิได้มีความหมายในแง่ลบเท่านั้น แต่เป็นผลดีทางด้านสัมพันธภาพได้เช่นกัน

5) สมาชิกร่วมปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิก และมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นความรู้สึกร่วมว่ามีปัญหาที่ต้องช่วยกันแก้ไข

6) ครอบครัวในภาวะวิกฤตจะมีการปรับเปลี่ยนบทบาทกันระหว่างสมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้รับการตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ เช่น ในกรณีมารดาป่วยหลังคลอดบุตรคนที่สอง ต้องรับการรักษาในโรงพยาบาล บิดาจะต้องปรับหน้าที่ในการดูแลบุตรทั้งสองคนระหว่างที่มารดาป่วยจนกว่าจะหายป่วย เป็นต้น

2. ชนิดภายนอก (External type) ได้แก่

1) มีการหาข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาครอบครัว เช่น ถ้ามีบุตรพิการในครอบครัว บิดามารดาอาจแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับความพิการที่บุตรมี เพื่อค้นหาวิธีช่วยเหลือบุตรพิการของตนได้

2) ครอบครัวมีการติดต่อกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ในครอบครัวที่แสวงหาความช่วยเหลือ จะมีการติดต่อกับบุคคลและองค์กรภายนอกครอบครัวเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งประโยชน์ในชุมชนต่าง ๆ เช่น ในกรณีบุตรป่วยด้วยโรคหัวใจอาจขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิเด็กโรคหัวใจ และจากแหล่งอื่น ๆ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ ฯลฯ

3) ครอบครัวได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างโดยได้รับการสนับสนุนทางสังคมซึ่งเป็นการติดต่อ ช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง บิดามารดา เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ ในการแก้ไขปัญหาในช่วงสถานการณ์วิกฤตให้ผ่านพ้นไปได้

4) ครอบครัวร่วมกับครอบครัวที่มีปัญหาลักษณะคล้ายกัน จัดกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Self help group) เช่น ครอบครัวผู้ป่วยโรคเลือด อาจรวมกลุ่มกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลและให้กำลังใจซึ่งกันและกันได้

5) ครอบครัวอาจยึดความเชื่อทางจิตวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ความสงบทางจิตใจ บำบัดความทุกข์ ซึ่งบางคนอาจใช้ความเชื่อทางพิธีกรรมและไสยศาสตร์เข้ามาด้วย

ในภาวะที่ครอบครัวเผชิญปัญหานั้น ครอบครัวจำเป็นต้องใช้แหล่งประโยชน์ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกครอบครัวมาช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาครอบครัวที่เป็นสาเหตุทำให้ครอบครัวอยู่ในภาวะวิกฤตให้ลุล่วงไปได้

ครอบครัวบางครอบครัวมีพฤติกรรมในการแก้ปัญหาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจพอสรุปได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. การลดความเครียดโดยวิธีไม่เหมาะสม

1) วิธีการทำร้ายจิตใจกัน เช่น คู่สมรสไม่เข้าใจกันต่างดุด่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นการทำร้ายจิตใจซึ่งกันและกัน บางรายบิดามารดาไม่เข้าใจกันกลับไปดุด่าบุตร บุตรจึงเป็นเสมือนแพะรับบาป

2) วิธีละเลยไม่สนใจพบได้ในการที่คู่สมรสไม่สนใจดูแลเอาใจใส่อีกฝ่ายหนึ่ง หรือบิดามารดาแสดงพฤติกรรมละเลยบุตร ไม่ให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่บุตร

3) วิธีการทารุณกรรมทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น การทารุณกรรมเด็ก การทุบตี ใช้กำลังกันในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการที่ภรรยาทุบตีสามี การที่สามีซ้อมภรรยาหรือการที่ทุบตีบุตรรวมถึงการใช้วิธีการทำร้ายจิตใจอื่น ๆ เช่น การดูคำว่างกล่าว เป็นต้น

2. การปฏิเสธปัญหา

การที่ครอบครัวไม่ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น คู่สามีภรรยาที่ต่างฝ่ายมาจากครอบครัวที่มีปัญหาแตกแยก เมื่อตนแต่งงานและพบว่ามีปัญหาระหว่างคู่สมรส แทนที่จะช่วยกันคิดหาทางประนีประนอมแก้ปัญหา กลับคิดว่าเป็นธรรมชาติของชีวิตครอบครัวที่ไม่จำเป็นต้องแก้ไข เพราะครอบครัวตนเคยมีประสบการณ์เช่นเดียวกันมาก่อน ทำให้ปัญหาครอบครัวไม่ได้รับการแก้ไข จนในที่สุดก็ทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ในที่สุด บางครอบครัวมีลักษณะที่ไม่เปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างปฏิเสธว่าครอบครัวตนไม่มีปัญหาสัมพันธภาพ ซึ่งอาจจะนำมาซึ่งความแตกแยกของครอบครัวได้เช่นกัน

3. การแตกแยกหรือสูญเสียสมาชิกในครอบครัว

วิธีการนี้เป็นผลต่อเนื่องจากการปฏิเสธปัญหาของครอบครัว ซึ่งในที่สุดจะลงเอยด้วยการที่ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง อาจมีการละทิ้งคู่สมรส อาจมีการละทิ้งบุตร เป็นต้น ในครอบครัวที่มีปัญหาต้องดูแลสมาชิกป่วยพิการ หรือผู้อยู่ในวัยชรา อาจต้องนำผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพาไปอยู่ที่อื่น เช่น อยู่กับญาติคนอื่น หรือไปอยู่ตามสถานสงเคราะห์ เพราะครอบครัวไม่สามารถจัดการปัญหาของครอบครัวได้

4. การใช้อำนาจในการแก้ปัญหา

วิธีการนี้พบบ่อยในครอบครัวเผด็จการ ที่มีผู้ใช้อำนาจเผด็จการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ซึ่งผลจะทำให้สมาชิกอื่น ๆ ที่ไม่เห็นคล้อยตามกับการตัดสินใจของผู้ใช้อำนาจในครอบครัวนั้นเกิดความไม่พึงพอใจ การแก้ปัญหาวิธีนี้อาจทำให้เกิดความรู้สึกแตกแยกในระหว่างสมาชิกครอบครัวได้

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาของนักวิชาการคณะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการรับรู้และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ว่ามีผลกระทบและก่อให้เกิดภาวะเครียดต่อตนเองอย่างไร โดยมีกระบวนการด้านความคิดเป็นหลัก หลังจากนั้นบุคคลจะมีการใช้วิธีการเผชิญปัญหาซึ่งมีทั้งระดับจิตสำนึกและในระดับจิตไร้สำนึก วิธีการเผชิญปัญหาจะมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขตลอดเวลา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย คือ สามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเผชิญปัญหาดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อมุ่งแก้ปัญหาและลดอารมณ์ตึงเครียดนั่นเอง

3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

ผ่องศรี ศรีมรกต (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาและการปรับตัวด้านจิตใจในผู้ป่วยอุบัติเหตุที่รับไว้ในรักษาในโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุและรับไว้ในรักษาตัวในโรงพยาบาลรามาริบัติ ศิริราช ตำรวจ พระมงกุฎเกล้าหรือจุฬาลงกรณ์ จำนวน 76 ราย วิธีเผชิญปัญหาที่ใช้มีอยู่ 31 วิธี แบ่งเป็นประเภทแก้ไขความรู้สึกเป็นทุกข์ 21 วิธี และประเภทแก้ไขตามปัญหาที่เกิดขึ้น 10 วิธี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยใช้วิธีการเผชิญปัญหาทั้ง 31 วิธี แต่ความบ่อยครั้งของการใช้แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและตามระยะเวลาที่อยู่ในโรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่างใช้การแก้ไขตามปัญหาบ่อยกว่าประเภทแก้ไขความรู้สึกทุกข์ และใช้วิธียอมรับสภาพความเจ็บป่วยบ่อยที่สุด ใช้วิธีพึ่งพาน้อยที่สุด ปฏิบัติตอบสนองด้านความรู้สึกต่อ

การบาดเจ็บพบว่า ผู้ป่วยมีความรู้สึกขัดแย้ง วิตกกังวล และกลัวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาที่ศึกษา เกิดขึ้นบ่อย ในระยะ 1-2 วันแรกที่อยู่ในโรงพยาบาล และเกิดน้อยครั้งเมื่ออยู่นานขึ้น ซึ่งหมายถึงผู้ป่วยมีการปรับตัวด้าน จิตใจดีขึ้น

นิโลบล กฤษณพันธ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญปัญหาภาวะ อารมณ์ทุกข์โศกและปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและภาวะไม่สุขสบาย โดยใช้ กรอบทฤษฎีการเผชิญปัญหาในผู้ป่วยมะเร็งของไวส์แมน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่มารับรังสี รักษาแบบผู้ป่วยนอก ที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 50 ราย ข้อมูล เกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหาได้มาจากการสัมภาษณ์ ส่วนภาวะไม่สุขสบาย และภาวะอารมณ์ทุกข์โศก วัดโดย แบบสอบถามภาวะไม่สุขสบายและแบบวัดภาวะอารมณ์ทุกข์โศกของโอเมก้า สร้างโดยไวส์แมนและวอร์เดน ผลการวิจัยพบว่าวิธีเผชิญปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ 5 อันดับแรก จากวิธีเผชิญปัญหา 14 วิธี ที่กลุ่ม ตัวอย่างรายงาน ได้แก่ การพูดคุยปรึกษากับผู้อื่น การใคร่ครวญพิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสม การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างมีเหตุผล การหันหน้าเผชิญกับปัญหาอย่างเข้าใจในสภาพเป็นจริงและการทำ ตามที่แพทย์แนะนำโดยปราศจากข้อคำถาม ส่วนวิธีเผชิญปัญหา 6 อันดับสุดท้าย ที่กลุ่มตัวอย่างใช้น้อยที่สุด คือ การกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ยั้งคิด การลดความตึงเครียดโดยการทำสิ่งที่เป็อันตรายต่อชีวิต การหันเห ความสนใจไปยังสิ่งอื่น การตำหนิตนเอง การทำให้เป็นเรื่องขบขันเพื่อปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้ดีขึ้น และการทำ ตามที่แพทย์แนะนำโดยปราศจากข้อคำถาม เป็นปัจจัยที่ใช้ทำนายภาวะอารมณ์ทุกข์โศกได้

ในปี ค.ศ. 1980 โฟล์คแมนและลาซารัส (Folkman and Lazarus, 1980 : 219-239) ได้ศึกษาวิธี เผชิญภาวะเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนปกติ อายุ 45-64 ปี จำนวน 100 คน ใช้เวลาศึกษานาน 1 ปี โดยการสัมภาษณ์ถึงภาวะความเครียด และวิธีเผชิญปัญหาทั้งหมดรวม 7 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหา คือ แบบวัดวิธีเผชิญปัญหา (Ways of Coping) มีข้อคำถาม 68 ข้อ วิธีเผชิญปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ วิธีที่มุ่งแก้ปัญหา และวิธีที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีเดิมมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน และการที่บุคคลจะใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีเดิมนั้นเป็นผลมาจาก ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ สำหรับวิธีเผชิญปัญหาที่มุ่ง แก้ปัญหานั้นบุคคลนิยมใช้กับปัญหาที่เกิดจากเรื่อง การงาน หรือเมื่อประเมินว่าสามารถจัดการกับปัญหานั้นได้และต้องการข้อมูลเพิ่มเติม แต่จะใช้วิธีเผชิญ ปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียดเมื่อเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ หรือเมื่อประเมินว่าปัญหาที่ เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องยอมรับและมีความรู้สึกท้อถอยเกิดขึ้น

ต่อมาในปี ค.ศ. 1989 แกส (Gass, 1987 : 29-33) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาที่ช่วยในการปรับตัว และความสัมพันธระหว่างสุขภาพกับวิธีเผชิญปัญหาของหญิงหม้าย อายุระหว่าง 65-85 ปี ที่สามีเพิ่งเสียชีวิต ได้ 1-2 เดือน จำนวน 100 คน โดยใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของลาซารัสในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญ ปัญหา จากการศึกษาพบว่า

1. วิธีเผชิญปัญหาที่มีประโยชน์กับตนเอง ได้แก่ การหางานอื่นทำ การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคม การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การทบทวนเกี่ยวกับความตาย การใช้วิธีทางศาสนา การคุยกับสามีที่เสียชีวิตแล้ว การ รู้สึกว่าสามียังมีชีวิตอยู่ และการรำลึกถึงความสุขที่ผ่านมา

2. วิธีเผชิญปัญหาที่ไม่มีประโยชน์กับตนเอง ได้แก่ ใช้อาหรือดื่มสุรา ต่ำหนิตนเอง บนบานหรือยอมจำนน การหลับให้มากขึ้น การหลีกเลี่ยงหรือโยยวายกับผู้อื่น การให้คำสัญญากับผู้อื่นและการผัดกลางวัน

3. วิธีเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผิดปกติทางจิตสังคม ได้แก่ การติดตามความปรารถนา วิธีผสมระหว่างการแสวงหาความช่วยเหลือและหลีกเลี่ยง การมุ่งลดความรุนแรงของปัญหา การต่ำหนิตนเอง

4. วิธีเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผิดปกติด้านร่างกาย ได้แก่ การติดตามความปรารถนา

ส่วนแมคเน็ต (McNett. 1987 ; 98-103) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาในคนพิการเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหาของคนพิการ อายุระหว่าง 15-65 ปี จำนวน 50 คน เป็นโสด 19 คน สมรสแล้ว 24 คน อายาหรือหม้าย 7 คน ระดับการศึกษาตั้งแต่เตรียมอุดมศึกษาจนถึงปริญญาตรี ใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของลาซารัสในการเก็บข้อมูลเรื่องวิธีเผชิญปัญหา ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการเผชิญปัญหานั้นใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า

1. วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการเผชิญปัญหา การรับรู้แหล่งเกื้อหนุนและการรับรู้ประสิทธิภาพของแหล่งเกื้อหนุน

2. วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งลดอารมณ์เชิงเครียด มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสำเร็จในการเผชิญปัญหาและการรับรู้แหล่งเกื้อหนุน

3. วิธีเผชิญปัญหาที่ใช้การประเมินทางด้านความคิดมีความสัมพันธ์ทางบวก กับวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา

4. วิธีเผชิญปัญหาโดยใช้แหล่งเกื้อหนุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหา ผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา การรับรู้แหล่งเกื้อหนุน และการรับรู้ประสิทธิภาพของแหล่งเกื้อหนุน

5. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหา แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา

6. สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหา แต่มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา โดยผู้ป่วยที่มีสถานภาพสมรส โสด หย่า หรือหม้ายจะเผชิญปัญหาได้ดีกว่า

7. ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหา และความสำเร็จในการเผชิญปัญหา

8. ระดับความพิการมีความสัมพันธ์ทางลบกับวิธีเผชิญปัญหา โดยใช้แหล่งเกื้อหนุนแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหาวิธีอื่น และผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา

นพพร นพเจริญกุล (ปณินันท์ สุกุลทอง.2531:18;อ้างอิงจาก นพพร นพเจริญกุล.2521.) ได้ศึกษาสุขภาพจิตและการปรับตัวของเด็กที่หนีออกจากบ้าน ที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์พบว่าบิดาเด็กมักจะดื่มสุราเป็นประจำแล้วอาละวาดทุบตีภรรยาและบุตร สาเหตุที่เด็กหนีออกจากบ้านเพราะถูกลงโทษเมียนดี และชอบเที่ยวเตร่ เด็กเกิดความรู้สึกว่าอยากหนีไปให้พ้นจากบ้าน

วรรณภา ลำเจียกเทศ (สมพงษ์ ธนัญญา.2540:207;อ้างอิงจากวรรณภา ลำเจียกเทศ.2530) ได้ศึกษาแนวพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวในทัศนะของสตรีที่สมรสแล้ว พบว่าส่วนใหญ่แล้วครอบครัว

ขาดการตระหนักถึงการที่จะพัฒนาหรือเพิ่มพูนความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญกับภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมากกว่า และประชากรได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวว่าสมาชิกในครอบครัวควรได้มีเวลาพักผ่อนร่วมกัน โดยเห็นด้วยในวาทะครอบครัวทั้งยังเชื่อว่าศาสนาจะช่วยให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้นดีขึ้นและมีแนวโน้มไม่เห็นด้วย กับการที่บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาครอบครัว

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัวกับวิธีการเผชิญปัญหา

จริยา วัฒนโสภณ และคนอื่นๆ (2536 : 26) ได้นำแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหา 6 แบบ ของบอยด์และจอห์นสัน มาศึกษาวิธีการปรับตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า โดยทั่วไปเด็กชายมักใช้วิธีการปรับตัวโดยการลงโทษหรือทำร้ายตนเองเมื่อมีความโกรธ และในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการปรับตัวระดับที่เป็นปัญหา พบว่าเพศชายส่วนใหญ่ใช้วิธีการปรับตัวแบบปฏิเสธโดยสิ้นเชิง เพศหญิงส่วนใหญ่มักใช้วิธีการปรับตัวแบบหลีกเลี่ยงโดยโทษตนเอง และยังพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำหรือมีระดับฐานะทางสังคมต่ำ ใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาโดยการลงโทษหรือทำร้ายตัวเองเมื่อมีความโกรธ และความคับข้องใจ รวมทั้งลักษณะการเผชิญปัญหาโดยแสดงความโกรธ และแสดงออกอย่างชัดเจนมากกว่าเด็กที่มีระดับฐานะทางสังคมสูง ส่วนเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงคือ ครอบครัวที่มีรายได้สูง มักใช้ลักษณะในการเผชิญปัญหาโดยการปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงว่ามีปัญหาเกิดขึ้นกับตนเองมากกว่าเด็กที่มีฐานะทางสังคมต่ำ และยังพบว่าในกลุ่มเด็กที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ มีวิธีปรับตัวในระดับที่เป็นปัญหาซึ่งเป็นกลุ่มที่ขาดความยืดหยุ่นในการเผชิญปัญหา โดยใช้วิธีการปรับตัวแบบปฏิเสธสิ้นเชิง

กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 (ม.1-5) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5 (ม.ศ.5) ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว พบว่าวัยรุ่นเพศหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าวัยรุ่นเพศชาย วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และวัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้นต่างกันจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน โดยมีแนวโน้มว่าสัมพันธภาพในครอบครัวจะดีขึ้นเมื่อวัยรุ่นเรียนสูงขึ้น

จิตรา วสุวนิช (2528 : 68-84) กล่าวว่าความรักใคร่ปรองดองกันระหว่างพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญมากต่อชีวิตครอบครัว ในครอบครัวที่เต็มไปด้วยความรักและความอบอุ่นเด็กจะเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ที่มียึดใจโอบอ้อมอารี มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์เป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใสมองโลกในแง่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กจะมีสุขภาพจิตดีและกล้าเผชิญปัญหา ไม่หลบหนีปัญหา มีความกล้าที่จะแสดงออกเพราะมีความมั่นใจในตนเอง มั่นใจในความสามารถของตนเมื่อเด็กที่มีสุขภาพจิตดีกระทำการสิ่งใดผิดเขาก็กล้าที่จะยอมรับผิด ไม่

โทษผู้อื่นหรือสิ่งใด นอกจากนี้เด็กยังมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ชอบเผชิญหน้ากับปัญหาใหม่ๆ มีความใฝ่รู้ ชอบศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ไม่รู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเผชิญปัญหาทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าวิธีเผชิญปัญหามีวิธีต่างๆ มากมายขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกลุ่มตัวอย่าง พอสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหานั้นมีหลายรูปแบบ ส่วนมากพบว่าวิธีที่ทำให้บุคคลหลบหลีกปัญหามีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา ในสถานการณ์ที่บุคคลประเมินว่าสามารถจัดการกับปัญหาได้จะใช้วิธีเผชิญปัญหา แต่ในสถานการณ์ที่มีที่บุคคลประเมินว่าไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ต้องยอมรับและเกิดความรู้สึกท้อถอย บุคคลจะใช้วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด อย่างไรก็ตามเมื่อบุคคลประสบกับปัญหาส่วนใหญ่จะเกิดความวิตกกังวลความเครียด ต่อสถานการณ์ทำให้เกิดความไม่สบายใจ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิด วิธีการเผชิญปัญหาของ ลาสซาร์สมาใช้ในการศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษาต่อปัญหาครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ การเผชิญปัญหาแบบสู้ปัญหา การเผชิญปัญหาแบบประนีประนอม และการเผชิญปัญหาแบบหนีปัญหา ระหว่างตัวแปร ลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะของครอบครัว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การกำหนดแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2543 ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 338 คน จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 69 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 87 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 48 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 134 คน นักศึกษาทั้งหมดพักอยู่ในหอพักนักศึกษา ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อทดลองใช้เครื่องมือ ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 4 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้นักศึกษา 269 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 235 ฉบับ หลังจากตรวจสอบความถูกต้องแล้วเหลือแบบสอบถาม 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 74.72

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพแสดงตัว – เก็บตัว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆของนักศึกษา โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 2 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ

1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดา มารดา การศึกษาสูงสุดของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ตัวอย่าง

คำชี้แจง ขอให้นักศึกษาตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในวงเล็บ () หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว

1.1.1 เพศ

1.1.2 อายุ

1.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 ตัวแปรด้านครอบครัว

- 1.2.1 ลักษณะครอบครัว
- 1.2.2 สถานภาพสมรสของบิดา มารดา
- 1.2.3 การศึกษาสูงสุดของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
- 1.2.4 อาชีพของบิดา มารดา
- 1.2.5 รายได้ต่อเดือนของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบุคลิกภาพและปรับปรุงมาจากแบบสอบถามบุคลิกภาพ MPI (Maudsley Personality Inventory)

วิธีสร้างแบบสอบถาม

1 หาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามบุคลิกภาพ ไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท คือน.ศ. ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รศ. ดร. สมสร วังน้อย และผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผศ. พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยนำแบบสอบถามบุคลิกภาพ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 50 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 50 เปอร์เซนต์ นำค่าเฉลี่ยรายข้อที่ได้มาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบที (t-test) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.95 ถึง 5.86 ซึ่งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 48 ข้อ

3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อ 2.2 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.79

ตัวอย่างแบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง ต่อไปนี้คือคำถามเกี่ยวกับความเป็นไป ความรู้สึกและการกระทำของนักศึกษา แต่ละคำถามมีช่องว่างข้างท้ายให้นักศึกษาตอบว่า ใช่, ไม่แน่ใจ, หรือ ไม่ใช่ พยายามตอบตามความเป็นจริงเท่าที่นักศึกษาเคยทำหรือรู้สึก โปรดตอบให้เร็ว อย่าใช้เวลาตอบนานเกินไปในแต่ละข้อ เพื่อให้นักศึกษาตอบในสิ่งที่ท่านคิดได้เป็นครั้งแรก

ข้อความ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
0 บางครั้งท่านรู้สึกเป็นสุข บางครั้งเศร้าโดยไม่มีเหตุผล			
00 ท่านรู้สึกเป็นสุขที่สุดที่ได้ร่วมในการทำงานที่ต้องใช้ความเร็ว			
000 ท่านเผลอลงเวลาที่ต้องใช้สมาธิ			

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวกให้คะแนนดังนี้

ตอบว่าใช่	2	คะแนน
ตอบว่าไม่แน่ใจ	1	คะแนน
ตอบว่า ไม่ใช่	0	คะแนน

ข้อความทางลบให้คะแนนดังนี้

ตอบว่า ใช่	0	คะแนน
ตอบว่า ไม่แน่ใจ	1	คะแนน
ตอบว่า ไม่ใช่	2	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

วิธีการสร้างแบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว ศึกษาจากแบบประเมินการทำหน้าที่ของครอบครัว สร้างโดยรองศาสตราจารย์แพทย์หญิงอุมาพร ตรังคสมบัติ และแบบสอบวัดลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวของปณินท์ สกุลทอง แปลมาจากแบบสอบถามของ Rudolf H. Moos และ Bernice S. Moos รวบรวมความรู้สร้างเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ

2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3 หาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามปัญหาสาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวที่สร้างขึ้นไปให้ คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท คือน. ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รศ. ดร. สมสร วรชัยน้อย ผู้ทรงคุณวุฒิ คือน. พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out)

4 ทดลองใช้ (Try out) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 50 คน

5 หาค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination) โดยนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 50% ใช้สูตรแบบที (t-test) คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกที่ t อยู่ระหว่าง 2.95 ถึง 8.40 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 32 ข้อ

6 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 3.5 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

ตัวอย่างแบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ขอความในแต่ละข้อจำแนกเป็นข้อคำถามดังนี้

- (1) ปัญหาในครอบครัว
- (2) สาเหตุของปัญหาครอบครัว
- (3) วิธีการเผชิญปัญหาครอบครัว

ในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว มีเกณฑ์การตอบดังนี้

จริงที่สุด	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นบ่อยที่สุด
จริง	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นบ่อย
ปานกลาง	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นปานกลาง
จริงน้อย	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นน้อย
จริงน้อยที่สุด	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นน้อยที่สุด

เมื่อนักศึกษาพิจารณาข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง O ทางด้านล่าง

ในการตอบแบบสอบถามสาเหตุของปัญหาครอบครัวนั้น ภายหลังจากที่นักศึกษาระบุปัญหาในครอบครัวให้นักศึกษาพิจารณาปัญหานั้น ๆ ว่าเกิดจากสาเหตุอะไรโดยพิจารณาจากตัวเลือกที่กำหนด แล้วกากบาทหับตัวเลขที่เลือกเพียงคำตอบเดียว

ส่วนการตอบแบบสอบถามวิธีเผชิญปัญหานั้น จากปัญหาที่นักศึกษาประสบ นักศึกษาจะมีวิธีเผชิญปัญหานั้น ๆ อย่างไรให้นักศึกษาพิจารณาจากตัวเลือกที่ให้ คือ ข้อ ก. ข้อ ข. ข้อ ค. หรือข้อ ง. โดยกากบาทหับตัวอักษรที่เลือกเพียงคำตอบเดียว

ตัวอย่าง

ปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1. ในครอบครัวของนักศึกษาสมาชิกในครอบครัวต่าง

เก็บความรู้สึกของตนเองเอาไว้เมื่อพูดคุยกันสมาชิก

มักจะระมัดระวังคำพูดของตน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

..เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุ
อะไร

(1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว

(2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว

(3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

(4) อื่นๆโปรดระบุ.....

..เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าว
นักศึกษาจะทำอย่างไร

ก. หาทางแก้ไขพยายามสร้างความ

สนิทสนมกันระหว่างสมาชิกให้มาก

ข. รอโอกาสที่ดีแล้วเริ่มสร้างความ

สนิทสนมกับสมาชิกบางคนก่อน

ค. ปัญหานี้ยากจะแก้ไขต้องปล่อยไป
ตามกาลเวลา
ง. อื่นๆโปรดระบุ.....

2. นักศึกษาไม่กล้าที่จะบอกคนในครอบครัวเมื่อเขา
ทำในสิ่งที่นักศึกษาไม่ชอบหรือไม่พอใจ
จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด
○ ○ ○ ○ ○
..เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุ
อะไร
(1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
(2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
(3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
(4) อื่นๆโปรดระบุ.....

..เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าว
นักศึกษจะทำอย่างไร
ก. หาสาเหตุของปัญหาแล้วหาทางแก้ไข
ร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว
ข. นักศึกษาไม่พูดแต่แสดงออกให้รับรู้
ว่านักศึกษาไม่พอใจ
ค. พยายามหลีกเลี่ยงหรือไม่สนใจ
สมาชิกคนนั้น
ง. อื่นๆโปรดระบุ.....

เกณฑ์การให้คะแนน

1. นักศึกษาเลือกตอบในช่อง	จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
2. นักศึกษาเลือกตอบในช่อง	จริง	ให้	2	คะแนน
3. นักศึกษาเลือกตอบในช่อง	ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
4. นักศึกษาเลือกตอบในช่อง	จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
5. นักศึกษาเลือกตอบในช่อง	จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัด เพชรบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี
2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปพบผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
3. ติดต่อขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ให้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอธิบายรายละเอียดของแบบสอบถามให้เข้าใจ

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วทำการวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน มีดังนี้

2.1 เปรียบเทียบปัญหาครอบครัว จำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา ใช้การทดสอบแบบที (t – test)

2.2 เปรียบเทียบปัญหาครอบครัว จำแนกตาม การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One – Way ANOVA

2.3 เปรียบเทียบสาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว โดยวิธีทดสอบ ไค – สแควร์ (Chi – Square)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์และแปลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
T	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
χ^2	แทน ค่าไค – สแควร์ (Chi – Square)
df	แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน ผลบวกของกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว (Sum of Squares)
MS	แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว (Mean Squares)

การเสนอผลการวิเคราะห์

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ตัวแปรด้านส่วนตัว ตัวแปรด้านครอบครัว ความรุนแรงของปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีเผชิญปัญหา

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ประเภทของปัญหา

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาที่ประสบปัญหาครอบครัวแต่ละด้านจำแนก ตามตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว

ตอนที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลในการระบุสาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหา ครอบครัวจำแนกตาม ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาครอบครัวแต่ละด้านจำแนกตาม ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบสาเหตุและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ตัวแปรด้านส่วนตัว ตัวแปรด้านครอบครัว ความรุนแรงของปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีเผชิญปัญหา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 1-3 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัว

ตัวแปรด้านส่วนตัว		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	12	6.0
	หญิง	189	94.0
	รวม	201	100
อายุ	อายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	59.7
	อายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	40.3
	รวม	201	100
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	สูง	55	27.4
	ปานกลาง	146	72.6
	ต่ำ	-	-
	รวม	201	100
บุคลิกภาพ	เก็บตัว	94	46.8
	แสดงตัว	107	53.2
	รวม	201	100

จากตาราง 1 พบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนมากเป็นเพศหญิงร้อยละ 94.0 เพศชายร้อยละ 6.0 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่านักศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา มีจำนวนมากที่สุดเป็นร้อยละ 59.7 นักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไปมีจำนวนรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 40.3 เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักศึกษาส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 72.6 นอกจากนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงคิดเป็นร้อยละ 27.4 มีบุคลิกภาพแสดงตัว และเก็บตัวใกล้เคียงกันร้อยละ 53.2 และ 46.8 ตามลำดับ

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามตัวแปรด้านครอบครัวคือ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

ตัวแปรด้านครอบครัว		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	143	71.1
	ครอบครัวขยาย	58	28.9
	รวม	201	100
สภาพสมรสของบิดามารดา	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	79.1
	บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน	42	20.9
	รวม	201	100
การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง	ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	114	56.7
	ชั้นมัธยมศึกษา	62	30.8
	สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	25	12.4
	รวม	201	100
อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง	เกษตรกร	98	48.7
	รับจ้าง	37	18.4
	ค้าขาย	29	14.4
	ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	37	18.4
	รวม	201	100
รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง	ตั้งแต่ 5,000 บาท ลงมา	76	37.8
	5,000 – 10,000 บาท	88	43.8
	ตั้งแต่ 1,0000 บาท ขึ้นไป	37	18.4
	รวม	201	100

จากตาราง 2 พบว่าครอบครัวของนักศึกษาส่วนมากเป็นครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 71.1 เป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 28.9 เมื่อจำแนกตามสภาพสมรสของบิดามารดาพบว่า บิดามารดาอยู่ด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 79.1 และบิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 20.9 เมื่อจำแนกตามการศึกษาของบิดามารดาพบว่า การศึกษาของบิดามารดาส่วนมากต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 56.7 ระดับมัธยมศึกษา และสูงกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.8 และ 12.4 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามอาชีพของบิดามารดาพบว่าบิดามารดามีอาชีพการเกษตรเป็นส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 48.7 ส่วนอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวนร้อยละใกล้เคียงกัน รายได้ของบิดามารดาส่วนมากมีรายได้ 5000 -10000 บาท คิดเป็นร้อยละ

43.8 มีรายได้ตั้งแต่ 5,000 บาท ลงมา และมีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.8 และ 18.4 ตามลำดับ

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามระดับของปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>ระดับของปัญหาครอบครัว</u>		
มาก	3	1.5
ค่อนข้างมาก	12	6.0
ปานกลาง	23	11.4
ค่อนข้างน้อย	91	45.3
น้อย	72	35.8
รวม	201	100
<u>สาเหตุของปัญหาครอบครัว</u>		
เกิดจากสมาชิกในครอบครัว	113	56.2
เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว	83	41.3
เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก	5	2.5
รวม	201	100
<u>วิธีเผชิญปัญหาครอบครัว</u>		
แบบสู้ปัญหา	148	73.6
แบบประนีประนอม	48	23.9
แบบหนีปัญหา	5	2.5
รวม	201	100

จากตาราง 3 พบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนมากมีปัญหาครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย และน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.3 และ 35.8 ตามลำดับ สาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลเกิดจากสมาชิกในครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.2 รองลงมาเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวและเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก คิดเป็นร้อยละ 41.3 และ 2.5 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวพบว่านักศึกษาพยาบาลใช้วิธีเผชิญปัญหาครอบครัวแบบสู้ปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.6 รองลงมาใช้แบบประนีประนอม และแบบหนีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 23.9 และ 2.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามประเภทของปัญหา ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาลที่ประสบปัญหาครอบครัวแต่ละด้านจำแนกตาม ตัวแปรด้าน ส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4-6 ดังนี้

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามประเภทของปัญหาครอบครัว

ประเภทของปัญหาครอบครัว	N	$\bar{X}$	S	ระดับของปัญหา
ปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	201	11.82	4.11	ค่อนข้างน้อย
ปัญหาด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	201	8.79	3.68	น้อย
ปัญหาด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	201	10.55	3.98	ค่อนข้างน้อย
ปัญหาด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	201	8.21	2.95	น้อย
ปัญหาด้านความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิก	201	11.02	4.27	ค่อนข้างน้อย
ปัญหาด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	201	7.58	2.83	น้อย

จากตาราง 4 พบว่าปัญหาครอบครัวด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว บทบาทของสมาชิกในครอบครัว ความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีปัญหาอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย และมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันคืออยู่ระหว่าง 10.55-11.82 ส่วนปัญหาครอบครัวด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านกฎระเบียบในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยและมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันคืออยู่ระหว่าง 7.58-8.79

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาลที่ประสบปัญหาครอบครัว ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิก ในครอบครัว ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว จำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ

ตัวแปร	ปัญหาครอบครัวที่นักศึกษาประสบ											
	ด้านการสื่อสาร			ด้านความขัดแย้ง			ด้านบทบาท			ด้านภาวะเครียด		
	N	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	S	$\bar{X}$	S	S	$\bar{X}$	S	S
เพศ												
ชาย	12	13.08	3.62	10.41	4.54	11.83	4.34	10.16	2.64	13.41	5.03	9.25
หญิง	189	11.74	4.14	8.68	3.61	10.47	3.95	8.09	2.93	10.87	4.19	7.47
อายุ												
อายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	12.13	4.21	9.13	3.87	10.65	4.04	8.45	3.00	11.36	4.50	7.85
อายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	11.37	3.94	8.28	3.35	10.40	3.91	7.86	2.84	10.53	3.88	7.17
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน												
สูง	55	11.40	3.92	8.01	2.81	10.18	3.68	8.03	2.65	10.36	3.78	7.25
ปานกลาง	146	11.98	4.18	9.08	3.93	10.69	4.09	8.28	3.06	11.28	4.48	7.70
ต่ำ	-											
บุคลิกภาพ												
แสดงตัว	94	11.91	4.15	8.87	3.75	10.94	4.35	8.32	3.11	11.64	4.26	7.90
เก็บตัว	107	11.74	4.09	8.71	3.64	10.20	3.60	8.12	2.80	10.48	4.23	7.29

จากตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาลที่ประสบปัญหาครอบครัวในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว พบว่านักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยของ ปัญหาในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา มีค่าเฉลี่ยของปัญหาในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยของปัญหาในแต่ละด้านต่ำกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมีค่าเฉลี่ยของ ปัญหา ครอบครัวในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาพยาบาล ที่ประสบปัญหาครอบครัว ที่ประสบปัญหาครอบครัว ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว จำแนกตามลักษณะครอบครัว ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ด้านภาวะเครียดในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว จำแนกตามลักษณะครอบครัว สภาพสมรรถนะของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง หรือผู้ปกครอง

ตัวแปร	ปัญหาครอบครัวที่นักศึกษาประสบ											
	ด้านการสื่อสาร			ด้านความขัดแย้ง			ด้านบทบาท			ด้านภาวะเครียด		
	N	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
<u>ลักษณะครอบครัว</u>												
ครอบครัวเดี่ยว	143	11.72	4.00	8.74	3.67	3.90	10.49	8.02	2.88	10.93	4.35	7.44
ครอบครัวขยาย	58	12.08	4.39	8.89	3.75	4.19	10.68	8.70	3.08	11.27	4.12	7.93
<u>สภาพสมรรถนะของบิดามารดา</u>												
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	11.72	4.15	8.91	3.93	4.13	10.74	8.30	2.98	11.21	4.44	7.57
บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน	42	12.21	4.00	8.33	2.52	3.27	9.80	7.88	2.81	10.33	3.25	7.59
<u>การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>												
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	114	11.72	3.97	8.70	3.41	3.95	10.75	8.17	2.89	11.00	4.14	7.66
ชั้นมัธยมศึกษา	62	12.32	4.31	9.24	4.41	4.31	10.53	8.45	3.25	11.69	4.65	7.83
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	25	11.04	4.27	8.08	2.81	3.22	9.68	7.84	2.46	9.48	3.57	6.56
<u>อาชีพของผู้ปกครองหรือผู้ปกครอง</u>												
เกษตร	98	11.81	4.08	8.91	3.94	3.95	10.70	8.47	2.85	11.56	4.48	7.75
รับจ้าง	37	11.56	4.39	8.32	3.20	3.93	9.86	7.94	2.96	9.89	4.08	7.70
ค้าขาย	29	12.17	3.59	9.65	4.12	4.30	11.27	7.68	3.56	11.44	4.00	7.34
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	37	11.83	4.44	8.24	3.00	3.88	10.27	8.21	2.68	10.43	3.96	7.18

ตารางที่ 6 ต่อ

ตัวแปร	ปัญหาครอบครัวที่นักศึกษาประสบ															
	ด้านการสื่อสาร			ด้านความขัดแย้ง			ด้านบทบาท			ด้านกฎระเบียบ			ด้านความผูกพัน		ด้านเศรษฐกิจ	
	N	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง																
ตั้งแต่ 5,000 บาท ลงมา	76	12.30	4.02	8.68	3.63	10.67	3.77	8.35	2.80	11.57	4.46	8.14	2.85			
5,000 – 10,000 บาท	88	11.95	3.95	9.01	3.63	10.78	4.26	8.14	3.00	10.92	4.02	7.35	2.67			
ตั้งแต่ 10,000 บาท ขึ้นไป	37	11.08	4.69	8.48	3.99	9.75	3.70	8.10	3.17	10.16	4.43	6.97	3.02			

จากตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาที่ประสบปัญหาครอบครัวในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรด้านครอบครัว พบว่านักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวเดียวมีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.44-11.72 นักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวยายมีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.93-12.08 นักศึกษาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.57-11.72 นักศึกษาที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกันมีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.59-12.21 นักศึกษาที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีการศึกษากว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.66-11.72 นักศึกษาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.83-12.32 นักศึกษาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพการเกษตรมีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.70-11.56 นักศึกษาที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.18-11.83 นักศึกษาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,000 บาท ลงมามีค่าเฉลี่ยของปัญหาครอบครัวในแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 8.14-12.30 นักศึกษาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไปไม่มีปัญหาครอบครัวในแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 7.35-11.93 นักศึกษาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไปมีปัญหาครอบครัวในแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 6.97-11.08

ตอนที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาในการระบุสาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว
จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 – 10
ดังนี้

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลที่ระบุสาเหตุของปัญหาครอบครัว จำแนกตาม เพศ อายุ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ

ตัวแปรด้านส่วนตัว	สาเหตุของปัญหาครอบครัวเกิดจาก						
	สมาชิกในครอบครัว			ความสัมพันธ์ในครอบครัว		สิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว	
	รวม	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>							
ชาย	12	4	2.0	7	3.5	1	0.5
หญิง	189	109	54.2	76	37.8	4	2.5
<u>อายุ</u>							
อายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	59	29.4	57	28.4	4	2.0
อายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	54	26.9	26	12.9	1	0.5
<u>ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</u>							
สูง	55	28	13.9	26	12.9	1	0.5
ปานกลาง	146	113	56.2	83	41.3	5	2.5
ต่ำ	-	-	-	-	-	-	-
<u>บุคลิกภาพ</u>							
แสดงตัว	94	47	23.4	43	21.4	4	2.0
เก็บตัว	107	66	32.8	40	19.9	1	0.5

จากตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระบุว่าสาเหตุของปัญหาครอบครัว ส่วนใหญ่เกิดจากสมาชิกในครอบครัว รองลงมาเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกน้อยที่สุด

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลในการระบุสาเหตุของปัญหาครอบครัว จำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรรถของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ตัวแปรด้านครอบครัว	สาเหตุของปัญหาครอบครัวเกิดจาก						
	รวม	สมาชิกในครอบครัว		ความสัมพันธ์ในครอบครัว		สิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ลักษณะครอบครัว</u>							
ครอบครัวเดี่ยว	143	83	41.3	57	28.4	3	1.5
ครอบครัวขยาย	58	30	14.9	26	12.9	2	1.0
<u>สภาพสมรสของบิดามารดา</u>							
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	87	43.3	69	34.3	3	1.5
บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน	42	26	12.9	14	7.0	2	1.0
<u>การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>							
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	114	66	32.8	44	21.9	4	2.0
ชั้นมัธยมศึกษา	62	33	16.4	28	13.9	1	0.5
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	25	14	7.0	11	5.5	0	0
<u>อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>							
เกษตรกร	98	62	30.8	33	16.4	3	1.5
รับจ้าง	37	15	7.5	21	10.4	1	0.5
ค้าขาย	29	16	8.0	13	6.5	0	0
ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	37	20	10.0	16	8.0	1	0.5
<u>รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>							
ตั้งแต่ 5,000 บาท ขึ้นไป	76	43	21.4	31	15.4	2	1.0
5,000 – 10,000 บาท	88	53	26.4	33	16.4	2	1.0
ตั้งแต่ 10,000 บาท ลงมา	37	17	8.5	19	9.5	1	0.5

จากตาราง 8 พบว่าจำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรรถของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ระบุว่าสาเหตุของปัญหาครอบครัว ส่วนใหญ่เกิดจากสมาชิกในครอบครัว รองลงมาเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกน้อยที่สุด

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลที่ใช้วิธีการเผชิญปัญหา จำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ

ตัวแปรด้านส่วนตัว	วิธีเผชิญปัญหา						
	รวม	สู้ปัญหา		ประนีประนอม		หนีปัญหา	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>							
ชาย	12	6	3.0	5	2.5	1	0.5
หญิง	189	142	70.6	43	21.4	4	2.0
<u>อายุ</u>							
อายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	88	43.8	30	14.9	2	1.0
อายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	60	29.9	18	9.0	3	1.5
<u>ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</u>							
สูง	55	46	22.9	8	4.0	1	0.5
ปานกลาง	146	102	50.7	40	19.9	4	2.0
ต่ำ	-	-	-	-	-	-	-
<u>บุคลิกภาพ</u>							
แสดงตัว	107	81	40.3	24	11.9	2	1.0
เก็บตัว	94	67	33.3	24	11.9	3	1.5

จากตาราง 9 พบว่าจำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ใช้วิธีเผชิญปัญหาครอบครัวยุติวิธีสู้ปัญหาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาใช้วิธีประนีประนอม และใช้วิธีหนีปัญหาน้อยที่สุด

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลที่ใช้วิธีเผชิญปัญหา จำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

ตัวแปร	วิธีเผชิญปัญหา						
	รวม	สู้ปัญหา		ประนีประนอม		หนีปัญหา	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ลักษณะครอบครัว</u>							
ครอบครัวเดี่ยว	143	107	53.2	31	15.4	5	2.5
ครอบครัวขยาย	58	41	20.4	17	8.5	0	0
<u>สภาพสมรสของบิดามารดา</u>							
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	120	59.7	35	17.4	4	2.0
บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน	42	28	13.9	13	6.5	1	0.5
<u>การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>							
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	114	85	42.3	27	13.4	2	1.0
ชั้นมัธยมศึกษา	62	44	21.9	15	7.5	3	1.5
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	25	19	9.5	6	3.0	0	0
<u>อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>							
เกษตรกร	98	70	34.8	25	12.4	3	1.5
รับจ้าง	37	26	12.9	9	4.5	2	1.0
ค้าขาย	29	26	12.9	3	1.5	0	0
ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	37	26	12.9	11	5.5	0	0
<u>รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>							
ตั้งแต่ 5,000 บาท ลงมา	76	54	26.9	21	10.4	1	0.5
5,000 – 10,000 บาท	88	67	33.3	17	8.5	4	2.0
ตั้งแต่ 10000 บาท ขึ้นไป	37	27	13.4	10	5.0	0	0

จากตาราง 10 พบว่าจำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ใช้วิธีเผชิญปัญหาค่อนข้างโดยวิธีสู้ปัญหาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาใช้วิธีประนีประนอม และใช้วิธีหนีปัญหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว และด้านครอบครัว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 – 19 ดังนี้

ตาราง 11 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม เพศ

ประเภทปัญหา	เพศ	N	$\bar{X}$	S	t
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ชาย	12	13.08	3.62	1.09
	หญิง	189	11.74	4.14	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ชาย	12	10.46	4.54	1.58
	หญิง	189	8.68	3.61	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	ชาย	12	11.83	4.34	1.15
	หญิง	189	10.47	3.95	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	ชาย	12	10.16	2.69	2.38 *
	หญิง	189	8.09	2.93	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	ชาย	12	13.41	1.45	2.00 *
	หญิง	189	10.87	4.19	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	ชาย	12	9.25	2.56	2.12 *
	หญิง	189	7.47	2.82	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่านักศึกษาชายและหญิงมีปัญหาครอบครัว ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และด้านเศรษฐกิจในครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาครอบครัวด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว และด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม อายุ

ประเภทปัญหา	อายุ	N	$\bar{X}$	S	t
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	12.13	4.21	1.29
	มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	11.37	3.94	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	9.13	3.87	1.60
	มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	8.28	3.35	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	ตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	10.65	4.04	0.42
	มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	10.40	3.91	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	ตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	8.45	3.00	1.40
	มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	7.86	2.84	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	ตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	11.36	4.50	1.36
	มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	10.53	3.88	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	ตั้งแต่ 21 ปีลงมา	120	7.85	3.00	1.69
	มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	81	7.17	2.51	

จากตาราง 12 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 13 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประเภทปัญหา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S	t
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	สูง	55	11.40	3.92	-0.90
	ปานกลาง	146	11.98	4.18	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	สูง	55	8.01	2.81	-1.83
	ปานกลาง	146	9.08	3.93	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	สูง	55	10.18	3.68	-0.80
	ปานกลาง	146	10.69	4.09	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	สูง	55	8.03	2.65	-0.53
	ปานกลาง	146	8.28	3.06	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	สูง	55	10.36	3.78	-1.35
	ปานกลาง	146	11.28	4.43	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	สูง	55	7.25	2.74	-1.00
	ปานกลาง	146	7.70	2.86	

จากตาราง 13 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามบุคลิกภาพ

ประเภทปัญหา	บุคลิกภาพ	N	$\bar{X}$	S	t
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	แสดงตัว	107	11.74	4.09	0.28
	เก็บตัว	94	11.91	4.15	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	แสดงตัว	107	8.71	3.64	0.29
	เก็บตัว	94	8.87	3.75	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	แสดงตัว	107	10.20	3.60	1.31
	เก็บตัว	94	10.94	4.35	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	แสดงตัว	107	8.12	2.80	0.49
	เก็บตัว	94	8.32	3.11	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	แสดงตัว	107	10.48	4.23	1.93
	เก็บตัว	94	11.64	4.26	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	แสดงตัว	107	7.29	2.85	1.51
	เก็บตัว	94	7.90	2.78	

จากตาราง 14 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามบุคลิกภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามลักษณะครอบครัว

ประเภทปัญหา	ลักษณะ ครอบครัว	N	$\bar{X}$	S	t
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	143	11.72	4.00	-0.57
	ครอบครัวขยาย	58	12.08	4.39	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	143	8.74	3.67	-0.25
	ครอบครัวขยาย	58	8.89	3.75	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	143	10.49	3.90	-0.31
	ครอบครัวขยาย	58	10.68	4.19	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	143	8.02	2.88	-1.49
	ครอบครัวขยาย	58	8.70	3.08	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	ครอบครัวเดี่ยว	143	10.93	4.35	-0.51
	ครอบครัวขยาย	58	11.27	4.12	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	143	7.44	2.76	-1.11
	ครอบครัวขยาย	58	7.93	2.97	

จากตาราง 15 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามลักษณะครอบครัว แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามสถานภาพสมรสของบิดามารดา

ประเภทปัญหา	สภาพสมรสของ บิดามารดา	N	$\bar{X}$	S	t
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	11.72	4.15	-0.68
	บิดามารดาไม่ได้ อยู่ด้วยกัน	42	12.21	4.00	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	8.91	3.93	0.90
	บิดามารดาไม่ได้ อยู่ด้วยกัน	42	8.33	2.52	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	10.74	4.13	1.36
	บิดามารดาไม่ได้ อยู่ด้วยกัน	42	9.80	3.27	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	8.30	2.98	0.83
	บิดามารดาไม่ได้ อยู่ด้วยกัน	42	7.88	2.81	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	11.21	4.44	1.18
	บิดามารดาไม่ได้ อยู่ด้วยกัน	42	10.33	3.52	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	159	7.57	2.87	-0.03
	บิดามารดาไม่ได้ อยู่ด้วยกัน	42	7.59	2.67	

จากตาราง 16 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามสภาพสมรสของบิดามารดา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามการศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

ประเภทปัญหา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	31.82	15.91	0.93
	ภายในกลุ่ม	198	3357.07	16.95	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	26.15	13.07	0.96
	ภายในกลุ่ม	198	2695.07	13.61	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	23.70	11.85	0.74
	ภายในกลุ่ม	198	3149.99	15.90	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	7.16	3.58	0.40
	ภายในกลุ่ม	198	1735.20	8.76	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	ระหว่างกลุ่ม	2	87.41	43.70	2.42
	ภายในกลุ่ม	198	3572.40	18.04	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	31.01	15.50	1.95
	ภายในกลุ่ม	198	1571.88	7.93	

จากตาราง 17 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามการศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 18 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม อาชีพของบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง

ประเภทปัญหา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	5.96	1.98	0.11
	ภายในกลุ่ม	197	3382.94	17.17	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	42.40	14.13	1.04
	ภายในกลุ่ม	197	2678.81	13.59	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	37.86	12.62	0.79
	ภายในกลุ่ม	197	3135.83	15.91	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	17.54	5.84	0.66
	ภายในกลุ่ม	197	1724.82	8.75	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	ระหว่างกลุ่ม	3	93.86	31.28	1.72
	ภายในกลุ่ม	197	3565.95	18.10	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	10.81	3.60	0.44
	ภายในกลุ่ม	197	1592.08	8.08	

จากตาราง 18 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามอาชีพของ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 การเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

ประเภทปัญหา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	25.44	12.72	0.74
	ภายในกลุ่ม	198	3363.45	16.98	
ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	8.57	4.28	0.31
	ภายในกลุ่ม	198	2712	13.70	
ด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	29.21	14.60	0.92
	ภายในกลุ่ม	198	3144.48	15.88	
ด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	2.31	1.15	0.13
	ภายในกลุ่ม	198	1740.05	8.78	
ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิก	ระหว่างกลุ่ม	2	51.82	25.91	1.42
	ภายในกลุ่ม	198	3607.99	18.22	
ด้านเศรษฐกิจในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	42.43	21.21	0.07
	ภายในกลุ่ม				

จากตาราง 19 พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลแต่ละด้าน เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบสาเหตุและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม ตัวแปรด้าน ส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 20 – 23 ดังนี้

ตาราง 20 ค่าไค – สแควร์ (χ^2) เพื่อเปรียบเทียบสาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ

ตัวแปร	สาเหตุของปัญหาครอบครัวเกิดจาก			X ²
	สมาชิกใน	ความสัมพันธ์	สิ่งแวดล้อมภายใน	
	ครอบครัว	ในครอบครัว	นอกครอบครัว	
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	
<u>เพศ</u>				
ชาย	4	7	1	3.83
หญิง	109	76	4	
<u>อายุ</u>				
อายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา	59	57	4	6.26*
อายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป	54	26	1	
<u>ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</u>				
สูง	28	26	1	1.17
ปานกลาง	85	57	4	
ต่ำ	-	-	-	
<u>บุคลิกภาพ</u>				
แสดงตัว	66	40	1	4.28
เก็บตัว	47	43	4	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 พบว่าสาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ค่าไค – สแควร์ (χ^2) เพื่อเปรียบเทียบสาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ตัวแปร	สาเหตุของปัญหาครอบครัวเกิดจาก			χ ²
	สมาชิกใน	ความสัมพันธ์	สิ่งแวดล้อมภายใน	
	ครอบครัว	ในครอบครัว	นอกครอบครัว	
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	
<u>ลักษณะครอบครัว</u>				
ครอบครัวเดี่ยว	83	57	3	0.84
ครอบครัวขยาย	30	26	2	
<u>สภาพสมรสของบิดามารดา</u>				
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	87	69	3	2.22
บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน	26	14	2	
<u>การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>				
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	66	44	4	1.91
ชั้นมัธยมศึกษา	33	28	1	
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	14	11	0	
<u>อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>				
เกษตรกร	62	33	3	7.02
รับจ้าง	15	21	1	
ค้าขาย	16	13	0	
ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	20	16	1	
<u>รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>				
ตั้งแต่ 5,000 บาท ลงมา	43	31	2	2.19
5,000 – 10,000 บาท	53	33	2	
ตั้งแต่ 10000 บาท ขึ้นไป	17	19	1	

จากตาราง 21 พบว่าสาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล เมื่อจำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 22 ค่าไค – สแควร์ (χ^2) เพื่อเปรียบเทียบวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามเพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ

ตัวแปร	วิธีเผชิญปัญหาครอบครัว			χ^2
	ผู้ปัญหา	ประนีประนอม	หนีปัญหา	
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	
<u>เพศ</u>				
ชาย	6	5	1	4.41
หญิง	142	43	4	
<u>อายุ</u>				
อายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา	88	30	2	0.96
อายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป	60	18	3	
<u>ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</u>				
สูง	46	8	1	3.92
ปานกลาง	102	40	4	
ต่ำ	-	-	-	
<u>บุคลิกภาพ</u>				
แสดงตัว	81	24	2	0.68
เก็บตัว	67	24	3	

จากตาราง 22 พบว่าวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 23 ค่าไค – สแควร์ (χ^2) เพื่อเปรียบเทียบวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ตัวแปร	วิธีเผชิญปัญหาครอบครัว			χ ²
	มีปัญหา	ประนีประนอม	หนีปัญหา	
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	
<u>ลักษณะครอบครัว</u>				
ครอบครัวเดี่ยว	107	31	5	3.13
ครอบครัวขยาย	41	17	0	
<u>สภาพสมรสของบิดามารดา</u>				
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	120	35	4	1.46
บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน	28	13	1	
<u>การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>				
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	85	27	2	2.34
ชั้นมัธยมศึกษา	44	15	3	
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	19	6	0	
<u>อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>				
เกษตรกร	70	25	3	7.09
รับจ้าง	26	9	2	
ค้าขาย	26	3	0	
ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	26	11	0	
<u>รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง</u>				
ตั้งแต่ 5,000 บาท ลงมา	54	21	1	4.35
5,000 – 10,000 บาท	67	17	4	
ตั้งแต่ 10000 บาท ขึ้นไป	27	10	0	

จากตาราง 23 พบว่าวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล เมื่อจำแนกตาม ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหา สาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว

สมมติฐานของการศึกษา

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีตัวแปรด้านส่วนตัวแตกต่างกัน มีปัญหา สาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญ ปัญหาครอบครัวแตกต่างกัน
2. นักศึกษาพยาบาลที่มีตัวแปรด้านครอบครัวแตกต่างกัน มีปัญหาสาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญ ปัญหาครอบครัวแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูล นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2543 ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 338 คน จำแนกเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 69 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 48 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 134 คน นักศึกษาทั้งหมดพักอยู่ในหอพักนักศึกษา ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อทดลองใช้เครื่องมือ ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 4 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้นักศึกษา 269 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 235 ฉบับ หลังจากตรวจสอบความถูกต้องแล้วเหลือแบบสอบถาม 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 74.72

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อมูลด้านครอบครัว ได้แก่ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร จำแนกตาม ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว
2. เปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรรถของบิดามารดา โดยใช้การทดสอบแบบที (t – test)
3. เปรียบเทียบปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test)
4. เปรียบเทียบสาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตาม ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว โดยวิธีทดสอบ ไค – สแควร์ (Chi – Square)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับมาก ก่อนข้างมาก ปานกลาง ก่อนข้างน้อย และน้อยคิดเป็นร้อยละ 1.5 , 6.0 , 11.4 , 45.3 และ 35.8 ตามลำดับ ปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาด้านความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาครอบครัวด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาด้านกฎระเบียบภายในครอบครัวและปัญหาด้านเศรษฐกิจในครอบครัว
2. สาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาล เกิดจากสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาสาเหตุเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวและเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก คิดเป็นร้อยละ 56.2 41.3 และ 2.5 ตามลำดับ
3. วิธีเผชิญปัญหาครอบครัวที่นักศึกษาพยาบาลใช้มากที่สุดคือการสู้ปัญหา รองลงมาคือการประนีประนอมและการหลีกเลี่ยงปัญหา คิดเป็นร้อยละ 73.6 , 23.9 และ 2.5 ตามลำดับ
4. นักศึกษาพยาบาลชายและหญิงมีปัญหาครอบครัวด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และด้านเศรษฐกิจในครอบครัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว และด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว
5. นักศึกษาพยาบาลที่มี อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรรถของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองและรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน
6. นักศึกษาพยาบาลที่มีอายุแตกต่างกัน มีสาเหตุของปัญหาครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่มี เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรรถของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครองและรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีสาเหตุของปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน

7. นักศึกษาพยาบาลที่มี อายุ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของ บิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ของ บิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการศึกษา

1. การศึกษาปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อยและน้อยคิดเป็น ร้อยละ 1.5 , 6.0 , 11.4 , 45.3 และ 35.8 ตามลำดับ โดยมีปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว ปัญหาด้านความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาด้านบทบาทของสมาชิกใน ครอบครัว ปัญหาด้านความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจในครอบครัว ปัญหาครอบครัวของนักศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยและน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครอบครัวของนักศึกษา เป็นครอบครัวปกติครอบครัวยังคงปฏิบัติหน้าที่ได้ดี แม้จะมี ปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถที่จะแก้ปัญหาได้โดยที่ครอบครัวไม่เสียหายเกินไป ส่วนปัญหาด้านการสื่อสาร ด้าน บทบาท และด้านความผูกพันทางอารมณ์ที่มีมากกว่าด้านอื่นอีก 3 ด้านนั้น จะเห็นว่ามักเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพราะครอบครัวเป็นระบบแห่ง ปฏิสัมพันธ์ปัญหาด้านนี้จึงอาจจะมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกอาจนำไปสู่ปัญหาทางอารมณ์ของครอบครัว และปัญหาสุขภาพจิตได้ ดังที่ ซิลเบอร์เบอร์ค (1977) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ดิตยาเสพติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติ 10 ครอบครัว โดยการสัมภาษณ์ พบว่าครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัว ผิดปกติในหลายด้าน ซึ่งก็มี ความแจ่มชัดในการสื่อสาร และปริมาณปฏิสัมพันธ์กันรวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ เจคอบ (1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวกับโรคจิตของเด็ก พบว่าครอบครัวที่มีคนป่วยกับครอบครัวที่ปกติมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในด้านความรู้สึกรักใคร่ โกลัซติดกันระหว่างบุตร กับบิดามารดา แสดงความรู้สึกต่อกันในทางบวก และที่สำคัญมีการสื่อสารในด้านการสนับสนุนกันมากกว่าครอบครัวที่มีบุตรป่วยเป็นโรคจิต

2. การศึกษาสาเหตุของปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของปัญหาครอบครัวเกิดจากสมาชิกในครอบครัว รองลงมาเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังที่ ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540) กล่าวว่าสาเหตุของปัญหาครอบครัว ได้แก่ ความไม่พร้อมและไม่ได้เตรียมพร้อมที่จะเป็นครอบครัวของสมาชิกในครอบครัว การไม่ปรับเปลี่ยนค่านิยม บทบาท ความสัมพันธ์ชาย / หญิง / เด็ก / ผู้ใหญ่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น ซึ่งสาเหตุดังกล่าวเกิดจากบุคคล อาจเนื่องจากครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มาอยู่รวมกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สาเหตุของปัญหาจึงเกี่ยวข้องกับบุคคลเสมอ

3. การศึกษาวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีเผชิญปัญหาครอบครัวโดยวิธีสู้ปัญหา รองลงมาใช้วิธี ประนีประนอม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าปัญหาครอบครัวที่ได้ศึกษากับนักศึกษาพยาบาลในครั้งนี้ปัญหา ครอบครัวที่พบอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยจนถึงน้อย เป็นปัญหาที่ไม่รุนแรง นักศึกษาจึงใช้วิธีในการเผชิญ ปัญหาครอบครัวโดยวิธีสู้ปัญหา สอดคล้องกับการวิจัยของโพลีแมน และลาซาลัส (1980) ที่ได้ศึกษาวิธีเผชิญความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนปกติ อายุ 45 – 65 ปี จำนวน 100 ราย เป็นเวลา 1 ปี

โดยการสัมภาษณ์ถึงภาวะเครียดและวิธีเผชิญปัญหา ผลการวิจัยพบว่า วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหาที่บุคคลนิยมใช้กับปัญหาที่เกิดจากเรื่องการทำงานหรือเมื่อประเมินว่าสามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ และต้องการข้อมูลเพิ่มเติม แต่จะใช้วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ถึงเครียดเมื่อเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ หรือเมื่อประเมินว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องยอมรับ และมีความรู้สึกท้อถอยเกิดขึ้น

4. นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เพศชายกับ เพศหญิง มีปัญหาครอบครัวด้านกฎระเบียบภายในครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และด้านเศรษฐกิจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีปัญหาคือครอบครัวมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับการศึกษาของ นิภา (2520) ที่ได้ศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลางพบว่า เด็กวัยรุ่นตอนต้นเพศชายมีปัญหากับความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว น้อยกว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ที่มีอายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองและรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีปัญหาคือครอบครัวไม่แตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะว่าปัญหาคือครอบครัวของนักศึกษาอยู่ในระดับที่ค่อนข้างน้อยจนถึงน้อยเป็นส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 45.3 , 35.8 ตามลำดับ จึงทำให้ไม่เกิดความแตกต่างระหว่างอายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งแตกต่างจากที่ นรา สมประสงค์ (2519) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดู พบว่า อายุของวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาคือวัยรุ่นตอนปลาย และจากการศึกษาของซงและแซทที (1984) ได้ศึกษาพบว่า บรรยาภาคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ถ้าสมาชิกในครอบครัวของบ้านใด มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน มีความผูกพัน ไม่สร้างความหวาดวิตกให้กับสมาชิกครอบครัว บรรยาภาคนในครอบครัวไม่เคร่งเครียด ก็จะทำให้สมาชิกของครอบครัวนั้นมีความพร้อมและมีสมาธิที่จะเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในที่สุด นอกจากนี้จากการศึกษาของยูไซฟ (1984) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว คือ การสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น มโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า การสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรวัยรุ่น จากการศึกษานี้ของอุมาพร ตรังคสมบัติ และดุสิต ลิขนะพิชิตกุล (2529) ได้ทำการศึกษาวาระซึมเศร้าในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมต้นในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยที่พบว่าเกี่ยวกับอาการซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ผลการเรียนต่ำ ครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับบิดามารดา การที่บิดามารดาไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดู การศึกษาและรายได้ของผู้เลี้ยงดูอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สภาพครอบครัวไม่มีความสุข และปัญหาสุขภาพจิตในบิดามารดา

6. นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีที่มีอายุ แตกต่างกัน มีสาเหตุของปัญหาคือครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีลงมาเห็นว่า สาเหตุของปัญหาคือครอบครัวเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวมีสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะว่าเมื่อนักศึกษาเริ่มผ่านพ้นช่วงวัยรุ่น ความรุนแรงทางอารมณ์เริ่มลดลงจึงเริ่มที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีขึ้นกับบุคคลในครอบครัว ส่วนนักศึกษายาบาลที่มีเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา

หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีสาเหตุของปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน โดยมีสาเหตุของปัญหาครอบครัวมาจากสมาชิกในครอบครัวมากที่สุดรองลงมาสาเหตุจากความสัมพันธ์ในครอบครัวยกเว้นในนักศึกษาเพศชายที่สาเหตุมาจากความสัมพันธ์ในครอบครัวมากกว่า

7. นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีที่มี เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ลักษณะครอบครัว สภาพสมรสของบิดามารดา การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกัน มีวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวไม่แตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะปัญหาครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยจนถึงน้อยเป็นส่วนมาก การเผชิญปัญหานักศึกษาจึงใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบสู้ปัญหาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะของปัญหาเอง ดังเช่นการศึกษาของ โพลล์แมนและลาซาร์ส (1980) ได้ศึกษาวิธีเผชิญความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยการสัมภาษณ์ถึงภาวะเครียด และวิธีเผชิญปัญหาพบว่า วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหาที่บุคคลจะประเมินว่าสามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ แต่ถ้าบุคคลเผชิญปัญหาครอบครัวที่รุนแรง การเผชิญปัญหาอาจแตกต่างกันไป เช่น การศึกษาของ นพพร นพเจริญกุล (2521) ได้ศึกษาสุขภาพจิตและการปรับตัวของเด็กที่หนีออกจากบ้าน ที่มาับการรักษาในโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์พบว่าบิดาเด็กมักดื่มสุราเป็นประจำแล้วอาละวาดทุบตีภรรยาและบุตร สาเหตุที่หนีออกจากบ้านเพราะถูกลงโทษเฉียนตี และชอบเที่ยวเตร่ เด็กเกิดความกลัวว่าหากหนีไปให้พ้นจากบ้าน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาพบว่าปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี มีปัญหาอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยจนถึงน้อยเป็นส่วนมาก แต่ก็มีนักศึกษาจำนวนหนึ่งร้อยละ 18.9 ที่มีปัญหาครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างมากถึงมากซึ่งควรจะได้รับการช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารายกรณีเกี่ยวกับนักศึกษาที่มีปัญหาครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างมากและระดับมาก เพื่อให้การช่วยเหลือนักศึกษาต่อไป
2. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาครอบครัวและสาเหตุของปัญหาครอบครัว ตลอดทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาครอบครัว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดสาเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- จริยา วัฒนโสภณและคนอื่นๆ. (2527). วิธีปรับตัวของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6ในเขตกรุงเทพมหานคร. ศูนย์สุขวิทยาจิต สถาบันสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- จิตรา วสุวานิช. (2528). " สุขภาพจิตในครอบครัว," ใน สุขภาพจิตและการปรับอารมณ์. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดคุณพิมพ์อักษรกิจ.
- นรา สมประสงค์. (2519). ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม. (2519). การศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรธานี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิภา พงศ์วิรัตน์. (2520). การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิโลบล กฤษณพันธ์. (2532). วิธีเผชิญปัญหาและภาวะอารมณ์ทุกข์โศกในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับรังสีรักษา. วิทยานิพนธ์ วท.บ. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดสาเนา.
- ประคอง กรรณสูตร. (2538). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณินันท์ สกุลทอง. (2513). สัมพันธภาพในครอบครัวและสุขภาพจิตของวัยรุ่นที่บิดาเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง: ศึกษาเฉพาะกรณีบุตรทหารในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.บ. (อนามัยครอบครัว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2539). เอกสารประกอบการสอนวิชาการให้คำปรึกษาครอบครัว.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และคมเพชร จัตรสุภกุล. (2543). ยุทธวิธีการเรียนและการศึกษาของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ✓ ผ่องศรี ศรีมรกต. (2526). วิธีการเผชิญปัญหาและการปรับตัวด้านจิตใจในผู้ป่วยอุบัติเหตุที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์ วท.บ. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดสาเนา.
- เมธินันท์ ภินญูชน. (2539) การให้คำปรึกษาครอบครัวเบื้องต้น. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- เล็ก สมบัติ. (2540). "ประมวลแนวคิดนโยบายพัฒนาสถาบันครอบครัว," สถาบันครอบครัว มุมมอง
ของนักสวัสดิการสังคม. สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2540). "แนวคิดการใช้ครอบครัวเป็นฐานในการให้บริการ," สถาบันครอบครัว มุม
มองของนักสวัสดิการสังคม. สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- รจนา ภูไพบูลย์. (2541). การพยาบาลครอบครัว แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปใช้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
วี เจ พรินต์ติ้ง.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2530). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก.
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. (2540). "ครอบครัวไทยในปัจจุบันและความต้องการความช่วยเหลือและการ แทรก
แซง," สถาบันครอบครัวมุมมองของนักสวัสดิการสังคม. สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่ง
ประเทศไทย.
- สมจิตต์ ชีรมโนภาพ. (2537). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาครอบครัวต่อการลดความเครียดของบิดา
มารดาที่มีบุตรเกิดจากการดาติดีเชื้อ เอช ไอ วี. วิทยานิพนธ์ วท.บ. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ ธนัญญา (2540). "ประมวลประเด็นแนวคิดการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว," สถาบัน
ครอบครัวมุมมองของนักสวัสดิการสังคม. สถาบันนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- สดใส นิยมจันทร์. (2541). การศึกษาปัญหาการเรียนส่วนตัวและสังคม และวิธีเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะ
แนว). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดสานนา.
- สาโรจน์ ปรปักษ์ขาม, สุนทร ตัญเทนทร์ และชวลิต ปรียาสมบัติ. (2518). ENDOCRINOLOGY. พิมพ์
ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุภาพรณ โคตรจรัส. "การปรับตัว," ใน จิตวิทยา เอกสารคำสอน คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
หน้า 306-316 กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ และดุสิต ลิขนะพิชิตกุล. (2538). "อาการซึมเศร้าในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมต้นในเขต
กรุงเทพมหานคร," ใน วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 41 (3) : 162-173; กรกฎาคม
- พฤศจิกายน .
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2540). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัท
เฟื่องฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด.
- _____. (2541). เอกสารแผนพัฒนาการแนะแนวและให้คำปรึกษาครอบครัว ฉบับร่าง. ม.ป.ท.

Folkman, S. and R.S., Lazarus. "An Analysis of Coping in A Middle-Ages Community Sample," in
Journal of Health and Social Behavior. 21 : 219-239. September, 1980.

Gass, K.A. "Coping Strateries of Widows," in *Journal of Gerontological Nursing*. 13 : 29-33; August,
1987.

Groen , J.J.(1975). "The Measurement of Emotion and Arousal in the Clinical Physiological
Laboratory and In Medical Practice," in *Emotions-Their Parameters and Measurement*.
Edited by L. Levi. P 724-746. New York : Raven Press.

- Lazarus, Richard S.(1966). "Coping-Reaction Pattern and the Appraisals that Underlie Them," in *Psychological Stress and the Coping Process*. P. 258-262. New York : McGraw-Hill Book Comp.
- Lazarus, Richard S. and R. Launier. (1978). "Stress-related Transactions between Person and Environment," in *Perspective in Interactional Psychology*. Edited by L.A. Pervin and M.Levis. p. 287-327. New York : Plenum Publishing Corp.
- McNett, S.C. "Social Support, Threat, and Coping Responses and Effectiveness in the Functionally Disabled," **Nursing Research**. 36 : 98-103; March-April, 1987.
- Moos, R.H. and A.G. Billings. (1982). "Conceptualizing and Measuring Coping Resources and Process," in *Handbook of Stress : Theoretical and Clinical Aspects*. P. 212-230. Edited by L.Goldberger and S. Breznitz. New York : The Free Press.
- Pearson, Judy C. (1989). *Communication in the Family : Seeking Satisfaction in Changing Times*. New York: Harpert Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญปัญหาคอครบครัว
ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

**แบบสอบถามการศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว
ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี**

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามชุดนี้ตามความเป็นจริงให้มากที่สุด ผู้วิจัยขอรับรองว่า
คำตอบของท่านถือเป็นความลับ แบบสอบถามที่นักศึกษาจะทำต่อไปนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 แบบทดสอบบุคลิกภาพ แสดงตัว – เก็บตัว
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาสาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหา

ครอบครัว

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของนักศึกษามา ณ. โอกาส
นี้ด้วย

แบบสอบถามการศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว
ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นการถามรายละเอียดเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านส่วนตัวและ

ข้อมูลด้านครอบครัว ขอให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในวงเล็บ () หน้าข้อความตามความเป็นจริง

ข้อมูลส่วนตัว

✓ (1) เพศ

() ชาย

() หญิง

✓ (2) อายุ

() มีอายุตั้งแต่ 21 ปีลงมา

() มีอายุมากกว่า 21 ปีขึ้นไป

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผลการเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543)

() ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

() ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.00 – 2.99

() ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.99 ลงมา

ข้อมูลด้านครอบครัว

* 1. ลักษณะครอบครัว

() ครอบครัวเดี่ยว (ครอบครัวที่มีเฉพาะพ่อ แม่ ลูก อยู่รวมกัน)

() ครอบครัวขยาย (ครอบครัวที่มีมากกว่าพ่อ แม่ ลูก อยู่รวมกัน)

* 2. สภาพสมรสของบิดามารดา

() บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

() บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน

✓ 3. การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

() ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

() ชั้นมัธยมศึกษา

() สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา

✓ (4) อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

() เกษตร

() รับจ้าง

() ค้าขาย

() ราชการ / รัฐวิสาหกิจ

5. รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

() 0 – 5,000 บาท

() 5,000 – 10,000 บาท

() มากกว่า 10,000 บาท

ตอนที่ 2

แบบทดสอบบุคลิกภาพ แสดงตัว – เก็บตัว

คำชี้แจง ต่อไปนี้ คือ คำถามเกี่ยวกับความเป็นไป ความรู้สึกและการกระทำของนักศึกษาแต่ละ

คำถาม มีช่องว่างข้างท้ายให้นักศึกษาตอบว่า “ใช่” “ไม่แน่ใจ” หรือ “ไม่ใช่” พยายามตอบตามความเป็นจริงเท่าที่นักศึกษาเคยทำ หรือ รู้สึก

โปรดตอบให้เร็ว อย่าใช้เวลาคอยคำตอบนานเกินไปในแต่ละข้อ เพื่อให้นักศึกษาตอบในสิ่งที่นักศึกษาคิดได้เป็นครั้งแรก

โปรดทำทุกข้อ

ข้อความ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
1. ท่านรู้สึกเป็นสุขที่สุดที่ได้ร่วมในการทำงานที่ต้องใช้ความเร็ว.....			
2. บางครั้งท่านรู้สึกเป็นสุขบางครั้งเศร้าโดยไม่มีเหตุผล.....			
3. ท่านมักใจลอยในเวลาที่ท่านต้องการสมาธิ.....			
4. ในการคบเพื่อนใหม่ท่านมักเป็นฝ่ายทำความรู้จักกับเขาก่อน.....			
5. ท่านจะทำอะไรด้วยความรวดเร็วและเชื่อมั่นในการกระทำของท่าน...			
6. บ่อยทีเดียวที่ท่านคิดถึงเรื่องอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ท่านกำลังพูดอยู่.....			
7. บางครั้งท่านมีความกระตือรือร้นอย่างมาก บางครั้งก็เฉื่อยชา.....			
8. ท่านมีความเห็นว่าตัวท่านเป็นคนกระฉับกระเฉงกระปรี้กระเปร่า.....			
9. ท่านจะรู้สึกไม่มีความสุขเลย ถ้าไม่ได้พบปะติดต่อกับคนอื่น หรือเข้าสังคมบ่อยๆ			
10. ท่านมักอารมณ์เสียเสมอ.....			
11. ท่านมักมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง โดยไม่มีเหตุผลบ่อย ๆ.....			
12. ท่านเป็นคนชอบลงมือทำมากกว่าเพียงแค่คิดไว้ว่าจะทำ.....			
13. ท่านมักชอบคิดฝันในสิ่งเป็นไปไม่ได้เสมอ.....			
14. เมื่อไปงานสังคมท่านไม่ใคร่แสดงตัว.....			
15. ท่านมักชอบคิดคำนึงถึงอดีต.....			

ข้อความ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
16. ท่านรู้สึกลำบากที่จะปล่อยให้สนุกสนานเต็มที่ แม้จะอยู่ท่ามกลางงานที่จริงจัง			
17. ท่านเคยรู้สึกไม่สบายใจโดยไม่มีเหตุผล			
18. ท่านเป็นคนที่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีมากเกินไป			
19. บ่อยทีเดียวที่ท่านมักตัดสินใจช้าไป.....			
20. ท่านเป็นคนชอบทำความรู้จักกับคนอื่น ๆ.....			
21. ท่านมักนอนไม่หลับบ่อย ๆ เมื่อมีความวิตกกังวล.....			
22. ท่านเป็นคนพิถีพิถันในการคบเพื่อน.....			
23. ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่ถูกต้อง.....			
24. เวลาที่ท่านจะทำงานอะไรก็ตาม ท่านมักคิดว่าเป็นเรื่องคอขาดบาดตายเสมอ.....			
25. ท่านเป็นคนใจน้อย.....			
26. ท่านชอบงานสังคม.....			
27. ท่านมีความเห็นว่าตัวท่านเป็นคนมีอารมณ์ดีเยี่ยม.....			
28. ท่านมักชอบเป็นผู้นำของกลุ่ม.....			
29. ท่านเคยรู้สึกหงอยเหงาเปล่าเปลี่ยวบ่อย ๆ.....			
30. ท่านรู้สึกกระดากอายเมื่ออยู่ต่อหน้าเพศตรงข้าม.....			
31. ท่านชอบฝันกลางวัน.....			
32. ท่านมักมีคำแก้ตัวทันทีเมื่อถูกวิจารณ์.....			
33. ท่านมักจะใช้เวลามากในการคิดคำนึงถึงความหลังที่น่าชื่นชม.....			
34. ท่านมีความเห็นว่าตัวท่านเป็นคนทำอะไรตามสบาย.....			
35. ท่านรู้สึกเหน็ดเหนื่อยและเบื่อหน่ายโดยไม่มีเหตุผลบ่อย ๆ.....			
36. เมื่ออยู่ในกลุ่มที่มีการพบปะสังสรรค์ท่านมักเป็นฝ่ายเงียบเฉย.....			
37. หลังจากเหตุการณ์ร้ายแรงผ่านพ้นไปแล้ว ท่านมักคิดว่าท่านควรจะได้ทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปเวลานั้น แต่ท่านไม่ได้ทำอย่างที่คิด....			
38. ท่านสามารถจะสนุกสนานได้เต็มที่ในงานที่จริงจัง.....			
39. ท่านมักคิดมากจนนอนไม่หลับ.....			
40. ท่านชอบทำงานที่ต้องใช้ความตั้งใจอย่างเต็มที่.....			
41. ท่านเคยรู้สึกรำคาญตัวเองที่เกิดมีความคิดไร้สาระขึ้นบ่อย ๆ.....			
42. ท่านมักทำงานอย่างไม่ใคร่เอาใจจริงจังนัก.....			

ข้อความ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
43. ท่านมักเป็นคนใจน้อยไม่ว่าเรื่องอะไร.....			
44. คนอื่น ๆ มีความเห็นว่าท่านเป็นคนกระฉับกระเฉงร่าเริง.....			
45. ท่านมักมีอารมณ์ขุ่นมัวบ่อย ๆ.....			
46. ท่านมีความเห็นว่าตัวท่านเป็นคนช่างพูด			
47. ท่านเคยรู้สึกกระวนกระวายจนนั่งไม่ติด			
48. ท่านมักชอบเล่นไม่ซื่อกับคนอื่น			

ตอนที่ 3

แบบสอบถามปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ขอความในแต่ละข้อจำแนกเป็นคำถามดังนี้

- (1) ปัญหาในครอบครัว
- (2) สาเหตุของปัญหาครอบครัว
- (3) วิธีการเผชิญปัญหาครอบครัว

ในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว มีเกณฑ์การตอบดังนี้

จริงที่สุด	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นบ่อยที่สุด
จริง	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นบ่อย
ปานกลาง	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นปานกลาง
จริงน้อย	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นน้อย
จริงน้อยที่สุด	สำหรับข้อความที่นักศึกษาารู้สึกว่า	เกิดขึ้นน้อยที่สุด

เมื่อนักศึกษาพิจารณาข้อความแล้วให้ทำเครื่องหมาย/ลงในช่อง O ทางขวามือ

ในการตอบแบบสอบถามสาเหตุของปัญหาครอบครัวนั้น ภายหลังจากที่นักศึกษาระบุปัญหาในครอบครัว ให้นักศึกษาพิจารณาปัญหานั้น ๆ ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร โดยพิจารณาจากตัวเลือกที่กำหนดให้แล้วกากบาทที่ตัวเลขที่เลือกเพียงคำตอบเดียว

ส่วนการตอบแบบสอบถามวิธีเผชิญปัญหานั้น จากปัญหาที่นักศึกษาจะมีวิธีเผชิญกับปัญหานั้น ๆ อย่างไร ให้นักศึกษาพิจารณาจากตัวเลือกที่ให้ คือ ข้อ ก. ข้อ ข. ข้อ ค. หรือข้อ ง. โดยกากบาทที่ตัวเลขที่เลือกเพียงคำตอบเดียว

ปัญหา สาเหตุของปัญหา และวิธีเผชิญปัญหาครอบครัว

ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1. ในครอบครัวของนักศึกษาสมาชิกในครอบครัวต่างเก็บความรู้สึกของตนเองไว้เมื่อพูดคุยกัน สมาชิกในครอบครัวมักจะระมัดระวังคำพูดของตน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

O O O O O

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุใด

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะอย่างไร

- ก. หาทางแก้ไขพยายามสร้างความสนิทสนมกันระหว่างสมาชิกให้มากขึ้น
- ข. รอโอกาสที่ดีแล้วเริ่มสร้างความสนิทสนมกับสมาชิกบางคนก่อน
- ค. ปัญหานี้คงยากที่จะแก้ไขคงต้องปล่อยไปตามกาลเวลา
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. นักศึกษาไม่กล้าที่จะบอกคนในครอบครัวเมื่อเขาทำ
ในสิ่งที่นักศึกษาไม่ชอบหรือไม่พอใจ

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. หาสาเหตุของปัญหาแล้วหาหนทางแก้ไขร่วมกันระหว่างสมาชิก
- ข. นักศึกษาไม่พูดแต่แสดงออกให้รับรู้ว่านักศึกษาไม่พอใจ
- ค. พยายามหลีกเลี่ยงหรือไม่สนใจสมาชิกคนนั้น
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ....

3. ในครอบครัวของนักศึกษามีสมาชิกในครอบครัวต่างคน
ต่างอยู่ไม่ค่อยพูดคุยกัน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มความใกล้ชิดกันในครอบครัว
- ข. ถึงแม้ต่างคนต่างอยู่แต่นักศึกษาก็รักใคร่สมาชิกในครอบครัว
- ค. นักศึกษาออกไปคุยสนทนากับเพื่อนนอกบ้าน
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ....

4. สมาชิกในครอบครัวของนักศึกษามักไม่ชอบพูดกันตรงๆ
ชอบพูดผ่านคนอื่น

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะทำอย่างไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

- ก. ปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวเพื่อแก้ไขร่วมกัน
- ข. เป็นเรื่องยากเพราะขึ้นอยู่กับสมาชิกหลายคนแต่ถ้ามีโอกาสนักศึกษาพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง
- ค. การเปลี่ยนแปลงคงจะยากคงต้องปล่อยไปตามเหตุการณ์
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ....

5. เมื่อสมาชิกในครอบครัวของนักศึกษาไม่พอใจกัน สมาชิกไม่พูดกันตรง ๆ ชอบแสดงกริยาประชดประชันกันหรือแกล้งกันว่าคนอื่นในบ้านแทน
จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

..เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษากับสมาชิกในบ้านอาจเป็นพ่อหรือแม่หรือญาติผู้ใหญ่ในบ้านเพื่อแก้ไข
- ข. ถึงแม้ไม่ชอบสภาพแบบนี้ก็ต้องทนอยู่ คงมีสักวันอาจดีขึ้น
- ค. ไม่ชอบเหตุการณ์แบบนี้อยากหนีไปให้พ้น
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. เมื่อสมาชิกในครอบครัววิพากษ์วิจารณ์สมาชิกคนอื่นในแง่ลบ สมาชิกในครอบครัวบางคนไม่พอใจ ไม่สบายใจหรือเสียใจ
จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ร่วมมือกับสมาชิกคนอื่นพูดกันให้เข้าใจว่าเป็นการติเพื่อก่อ

(3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

(4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ข. เป็นเรื่องปกติที่ต้องไม่พอใจ เมื่อได้รับ
คำติติง เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปอารมณ์ดีขึ้น
จึงค่อยทำความเข้าใจกัน

ค. เป็นเรื่องของแต่ละคนไม่อยากจะไปยุ่ง

ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว

7. สมาชิกในครอบครัวของนักศึกษาทะเลาะเบาะแว้งกันเสมอ

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

....เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

(1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว

(2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว

(3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

(4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะอย่างไร

ก. ปรึกษากับพ่อแม่ ผู้ใหญ่หรือครู
อาจารย์ เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ไข

ข. เมื่อมีการทะเลาะกันนักศึกษ
พยายามประนีประนอมไม่ให้เกิด
เหตุการณ์รุนแรง

ค. เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวนัก
ศึกษาหลบออกไปที่อื่น

ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

8. สมาชิกในครอบครัวของนักศึกษามักจะพยายามชิงดี

ชิงเด่นกัน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

....เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

(1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว

(2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว

(3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

(4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะอย่างไร

ก. นักศึกษาพยายามพูดคุยกับ
สมาชิกที่เป็นผู้นำในครอบครัวอาจ
จะเป็นพ่อ แม่ หรือญาติผู้ใหญ่เพื่อ
ร่วมมือกันแก้ไข

ข. ถึงแม้จะมีการชิงดีชิงเด่นกันถ้าไม่
ใช้วิธีการที่ผิดก็พอยอมรับได้

- ค. ใครจะชิงดีชิงเด่นกันนักศึกษาไม่
ขอร่วมด้วยขอหลีกเลี่ยงไปहां ๆ
ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

9. การร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวของนักศึกษาทำ

ได้ยากเพราะสมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

....เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุใด

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าว
นักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. พยายามสร้างความเข้าใจกัน
ระหว่างสมาชิกโดยหาสาเหตุและ
ร่วมมือกับสมาชิกคนอื่น ๆ ใน
การแก้ปัญหา
- ข. ถึงแม้ไม่ร่วมมือกันก็พยายามไม่
ให้เกิดการทะเลาะวิวาท
- ค. การสร้างความเข้าใจกันระหว่าง
สมาชิกทำได้ยาก เรื่องนี้ปล่อยให้
เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ดีกว่า
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ....

10. เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวของ

นักศึกษาจะมีการแบ่งพวกกันระหว่างสมาชิก

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

....เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดัง
กล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. พยายามอธิบายให้เห็นว่าการ
เข้าพวกกันไม่ใช่ทางแก้ปัญหา
ที่แท้จริงและยังเป็นการเพิ่ม
ปัญหาให้มากขึ้นแล้วหาทางแก้
ไขปัญหาร่วมกัน
- ข. พยายามไม่เข้าพวกกับพวกใด
พวกหนึ่งแม้จะทำได้ยาก

ค. พวกเขามีอิทธิพลมากกว่านักศึกษา
อยู่กับพวกนั้นเพราะไม่อยากต่อสู้กับใคร
ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

11. เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวสมาชิก
มักโทษว่าสาเหตุเกิดจากบุคคลที่สาม
จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะอย่างไร

- ก. ร่วมมือกับสมาชิกอื่นในครอบครัว
หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
ระหว่างกันแล้วหาทางแก้ไข
- ข. พยายามทำความเข้าใจกับสมาชิก
ในครอบครัวว่าบุคคลที่สามไม่ใช่
สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา
- ค. บุคคลที่สามแม้ไม่ใช่สาเหตุของ
ปัญหาการยอมรับก็ทำให้ครอบ
ครัวสงบไประยะหนึ่ง
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

12. บางครั้งสมาชิกในครอบครัวของนักศึกษามีการลงไม้
ลงมือต่อบตักัน
จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะอย่างไร

- ก. พยายามแก้ไขโดยปรึกษากับญาติ
ผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู อาจารย์
- ข. เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว
พยายามลดความรุนแรงของเหตุ
การณ์นั้น
- ค. เมื่อพบสถานการณ์แบบนี้จะหลบ
หลีกหรือหนีออกไป
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาบทบาทของสมาชิกในครอบครัว

13. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว

ของนักศึกษาไม่มีความชัดเจนและความแน่นอน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ร่วมมือกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อช่วยกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกให้ชัดเจนขึ้น
- ข. แม้สมาชิกคนอื่นมีบทบาทและหน้าที่ไม่ชัดเจนนักศึกษาก็พยายามทำหน้าที่ตามบทบาทของตนให้ดี
- ค. การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกคนอื่นทำได้ยากนักศึกษารอเวลาที่จะแยกไปมีครอบครัวของตนคงจะพ้นจากเรื่องนี้
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

14. สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวของนักศึกษามีบทบาทที่ไม่เหมาะสม

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. เสนอความคิดเห็นเรื่องบทบาทที่เหมาะสมแก่ผู้มีอำนาจในครอบครัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น
- ข. พยายามปฏิบัติตามบทบาทของตนเองและไม่ยอมให้ใครมาก้าวท่ายบทบาทของตน

ค. การเปลี่ยนแปลงบทบาทสมาชิกให้
เหมาะสมเป็นเรื่องยาก นักศึกษาคงต้องทน
ต่อไป
ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

15. สมาชิกในครอบครัวของนักศึกษาไม่รับรู้และไม่เข้าใจ

บทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของครอบครัว

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะอย่างไร

- ก. ปรึกษากับผู้มีอำนาจในครอบครัว
เพื่อชี้แนะทำความเข้าใจกับ
สมาชิกในเรื่องบทบาทของตน
- ข. นักศึกษาเข้าใจบทบาทของตนถ้ามี
โอกาสจะพยายามอธิบายให้
สมาชิกคนอื่นเข้าใจ
- ค. เรื่องนี้ยากจะแก้ไขถ้ามีโอกาสจะ
แยกตัวออกไปจากครอบครัวนี้
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

16. สมาชิกในครอบครัวของนักศึกษาไม่ปฏิบัติหน้าที่ตาม

บทบาทของตนอย่างเหมาะสม

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าว
นักศึกษาจะอย่างไร

- ก. ปรึกษาหารือเพื่อกำหนดบทบาท
โทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่
- ข. แม้สมาชิกคนอื่นไม่ทำหน้าที่ตาม
บทบาทของตนแต่นักศึกษาก็ทำ
หน้าที่ตามบทบาทของตนในฐานะ
สมาชิกของครอบครัว

ค. การจะทำให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัว
ปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมคงทำได้ยากถ้ามี
โอกาสจะแยกตัวออกไปจากครอบครัว
ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

17. ในครอบครัวของนักศึกษา สมาชิกไม่สามารถยืดหยุ่น
ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ที่
เปลี่ยนแปลงไป

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะอย่างไร

- ก. พุดคุยกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบ
ครัวเพื่อชี้ให้เห็นผลเสียของความ
ไม่ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนบทบาทของ
ครอบครัวเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน
- ข. คงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสมาชิก
ในครอบครัวได้ เพราะประกอบ
ด้วยคนหลายคนแต่ถ้ามีโอกาสก็จะ
พยายามช่วยให้เกิดการเปลี่ยน
แปลง
- ค. การยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนบทบาท
เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลคงแก้ไข
ไม่ได้แต่ถ้ามีผลกระทบรุนแรงนัก
ศึกษาก็จะหนีออกไป
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

18. ในครอบครัวของนักศึกษา ไม่มีบทลงโทษสำหรับ
สมาชิกที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว

นักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษา
คิดว่าจะอย่างไร

- ก. ปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวเพื่อ
กำหนดบทลงโทษที่แน่นอนและเหมาะสม

(3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

(4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ข. ถึงแม้ไม่มีบทลงโทษแต่ถ้าการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกคนอื่นรบกวนนักศึกษา นักศึกษาก็จะต่อว่าทันที

ค. พยายามอดทนและหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์รุนแรงรอโอกาสที่จะแยกออกไปจากครอบครัว

ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาภาวะเครียดภายในครอบครัว

19. ในครอบครัวของนักศึกษา มีภาวะเครียดที่ต้องปฏิบัติ

น้อยสมาชิกคนใดทำอะไรก็ได้ตามใจชอบไม่ยึดถือมาตรฐาน

ใด ๆ

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

(1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว

(2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว

(3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

(4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะอย่างไร

ก. ปรึกษารื้อกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อสร้างภาวะเครียดปฏิบัติขึ้นมา

ข. แม้ไม่สามารถทำให้สมาชิกอื่นในครอบครัวสร้างและปฏิบัติตามภาวะเครียดของตัวเองก็สร้างภาวะเครียดของตนเองขึ้นมาและปฏิบัติตามกฎที่ตนเองตั้งไว้

ค. เป็นเรื่องยากที่จะสร้างภาวะเครียดขึ้นด้วยตัวนักศึกษาเอง นักศึกษามักจะหลีกเลี่ยงเมื่อมีเรื่องวุ่นวายเกิดขึ้น

ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

20. ในครอบครัวของนักศึกษา สมาชิกในครอบครัวต้อง

ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดกฎระเบียบต่าง ๆ

ยืดหยุ่นไม่ได้

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. เปรียบเทียบกับสมาชิกอื่นในครอบครัวว่า
ในบางกรณีน่าจะยืดหยุ่นได้เพื่อลด
ความเครียดในครอบครัวลง
- ข. รอโอกาสถ้ามีผลกระทบที่รุนแรงเกิดขึ้น
จากกฎระเบียบที่เคร่งครัดเกินไป
ก็จะเจรจากับสมาชิกในครอบครัว
เพื่อแก้ไข
- ค. หลบหลีก เลี่ยงกฎระเบียบเมื่อมี
โอกาส
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ

21. ในครอบครัวของนักศึกษามีสมาชิกทำผิดการถูก

ลงโทษไม่แน่นอน

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษารับรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในครอบครัว
หรือญาติผู้ใหญ่เพื่อแก้ไขสร้าง
กฎระเบียบที่แน่นอนขึ้นในครอบครัว
- ข. พยายามไม่ทำความผิดเพื่อหลีกเลี่ยง
การถูกลงโทษ
- ค. เมื่อทำความผิดพยายามหลีกเลี่ยง
การถูกลงโทษ
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

22. ในครอบครัวของนักศึกษามีสมาชิกคนใดคนหนึ่ง

เป็นผู้วางรูปแบบปฏิบัติการะกิจในบ้านเพียงผู้เดียวสมาชิก

คนอื่น ๆ ไม่มีส่วนร่วม

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

....เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ร่วมมือกับสมาชิกคนอื่นในบ้านเจรจาต่อรองกับผู้วางรูปแบบเพื่อขอมีส่วนร่วม
- ข. ปฏิบัติตามภาระกิจที่วางเอาไว้แต่อาจเสนอข้อคิดเห็นบ้างเมื่อมีโอกาส
- ค. ต้องปฏิบัติตามแต่ถ้าไม่อยู่ในความควบคุมก็จะหลีกเลี่ยง
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว

23. ครอบครัวของนักศึกษามีสมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่

การแสดงความรักใคร่กันมีน้อย

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

....เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกเพื่อหาสาเหตุของความห่างเหินแล้วร่วมกันแก้ไข
- ข. ถึงแม้สมาชิกคนอื่น ๆ จะต่างคนต่างอยู่แต่นักศึกษาก็พยายามแสดงความรักกับสมาชิกทุกคน
- ค. นักศึกษาออกไปแสวงหาความรักนอกครอบครัว
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

24. ในครอบครัวของนักศึกษาที่มีความเป็นส่วนตัว ความรู้สึก
อิสระและเป็นตัวของตัวเองของสมาชิกน้อย

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษารื้อกันระหว่างสมาชิก
เพื่อร่วมกันแก้ไข
- ข. แม้ว่าไม่มีความเป็นส่วนตัวแต่
ความเป็นอิสระนักศึกษาไม่ยอมให้
ใครมาก้าวก่าย
- ค. นักศึกษาออกไปหาความเป็นส่วน
ตัวนอกบ้าน
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ....

25. ความรู้สึกโดยรวมของครอบครัวของนักศึกษาเป็นไป
ในทางเศร้า กังวล หรือไม่มีความสุข

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

..เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษารื้อกันระหว่างสมาชิกหา
สาเหตุ แล้วร่วมกันแก้ไข
- ข. ถ้าสาเหตุเกิดจากสิ่งที่พอจะแก้ไขได้
นักศึกษาก็จะพยายามแก้ไข แต่ถ้าทำ
ไม่ได้ก็ต้องปล่อยเลยตามเลย
- ค. ออกไปแสวงหาความสุข สนุกสนาน
นอกบ้าน
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ....

26. ในครอบครัวของนักศึกษาสมาชิกในครอบครัว แสดง

ออกทางอารมณ์ได้น้อยแสดงออกได้เฉพาะอารมณ์

ทางบวกเท่านั้น

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะอย่างไร

- ก. ปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างสมาชิกเพื่อหาสาเหตุและแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- ข. แม้แสดงออกไม่ได้ในครอบครัวนักศึกษาก็แสดงออกทางอื่นแทน เช่น เล่นกีฬา
- ค. นักศึกษาเก็บอารมณ์เอาไว้ในใจเมื่ออยู่ในที่ลับตาคนนักศึกษามักจะตะโกน หรือขว้างปาสิ่งของเพื่อระบายอารมณ์
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

27. ความรักใคร่สนิทสนมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ของนักศึกษาไม่เหมาะสมบางครั้งมากเกินไปบางครั้งน้อยไป

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

....เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

....เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะอย่างไร

- ก. ปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมร่วมกัน
- ข. เมื่อมีโอกาสพยายามเสนอแนะข้อเสียของความรักใคร่สนิทสนมที่ไม่เหมาะสมแก่สมาชิกในครอบครัว
- ค. เมื่อความรักใคร่สนิทสนมที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความยุ่งยากนักศึกษาก็พยายามหลีกเลี่ยง
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

28. ความรักความผูกพันกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว
ของนักศึกษาไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิตครอบครัว
จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

..เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษากับญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์
เพื่อหาทางแก้ไข
- ข. ถ้ามีโอกาสนักศึกษาก็จะชี้แจงให้
สมาชิกคนอื่นรับทราบถึงความ
ประสงค์ของนักศึกษาที่ต้องการ
การเปลี่ยนแปลง
- ค. คงยากที่จะเปลี่ยนแปลงเนื่องจาก
เกี่ยวข้องกับสมาชิกคนอื่น ถ้ามีผล
กระทบต่อตัวนักศึกษารุนแรงนัก
ศึกษาก็จะใช้วิธีอยู่นอกบ้านมาก
ขึ้น
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว

29. ค่าใช้จ่ายในครอบครัวของนักศึกษาไม่เพียงพอ
เมื่อเทียบกับรายได้

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษารือร่วมกันเพื่อลดราย
จ่ายและหาทางเพิ่มรายได้ในครอบ
ครัว
- ข. นักศึกษาพยายามประหยัดและหา
รายได้เพิ่มแม้สมาชิกอื่นในครอบ
ครัวจะไม่ทำตาม

ค. ในช่วงนี้นักศึกษาต้องเรียนหนังสือคง

ต้องอดทนและประหยัดไปก่อน

ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

30. การเงินในครอบครัวของนักศึกษาไม่มีการจัดการ

ดูแลอย่างรัดกุม

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

....เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

....เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก.ปรึกษาร่วมกันเพื่อจัดระเบียบทางการเงินในครอบครัว
- ข. จัดระเบียบค่าใช้จ่ายของตนเอง แล้วชักชวนสมาชิกอื่นเข้าร่วมด้วยถ้ามีโอกาส
- ค. การจัดการเรื่องนี้เป็นเรื่องยากเพราะเป็นสิทธิของผู้ในครอบครัวนักศึกษาคงต้องอดทนต่อไป
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

31. ครอบครัวของนักศึกษามักขาดสิ่งจำเป็น เช่น

อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค

จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจะทำอย่างไร

- ก. ปรึกษากับครูอาจารย์ ญาติ เพื่อขอคำปรึกษา
- ข. นักศึกษาพยายามใช้จ่ายอย่างประหยัด
- ค. ออกไปนอกบ้านและทิ้งปัญหาไว้เบื้องหลัง
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

32. ที่อยู่อาศัยของครอบครัวนักศึกษาไม่มั่นคง ปลอดภัยเพียงพอ
จริงที่สุด จริง ปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

○ ○ ○ ○ ○
...เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวนักศึกษาคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร

- (1) เกิดจากสมาชิกในครอบครัว
- (2) เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (3) เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก
- (4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

...เมื่อนักศึกษาเผชิญปัญหาดังกล่าวนัก
ศึกษาจะอย่างไร

- ก. ปรึกษากับญาติ ครูอาจารย์ เพื่อขอ
คำปรึกษาแล้วนำไปเสนอบิดา
มารดาเพื่อแก้ไข
- ข. ก็ต้องอดทนอยู่ไปพยายามปรับ
ปรุงเท่าที่จะทำได้
- ค. ถ้ามีโอกาสก็จะออกไปหาที่อยู่ใหม่
- ง. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว สร้อย คำนวน
วันเดือนปีเกิด	12 เมษายน 2507
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	12 หมู่ 2 ตำบลหนองพลับ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พยาบาล ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	ประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นต้น จากวิทยาลัยพยาบาล นครราชสีมา
พ.ศ. 2534	ประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นสูง จากวิทยาลัยพยาบาล กรุงเทพ